

PREKRŠAJNI POSTUPAK PREMA MALOLJETNIM POČINITELJIMA PREKRŠAJA U SVJETLU DIREKTIVE EU 2016/800

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnog materijala:

Snježana Oset,
Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske

Mirta Kuharić,
Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Zagreb, kolovoz 2021.

Copyright 2021.
Pravosudna akademija

Maksimirska cesta 63, 10 000 Zagreb, Hrvatska
TEL 00385(0)1 2357 626 WEB www.pak.hr

Sadržaj

UVOD	4
I. PRAVNI OKVIR PREKRŠAJNOPRAVNOG SUĐENJA PREMA MALOLJETNIM POČINITELJIMA PREKRŠAJA	5
1. Konvencija o pravima djeteta	6
2. Direktiva 2016/800/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima	10
II. PRIMJENA MATERIJALNOPRAVNIH I PROCESNOPRAVNIH ODREDI PREKRŠAJNOG ZAKONA PREMA MALOLJETNIM POČINITELJIMA PREKRŠAJA	30
1. Primjena prekršajnoga materijalnog zakonodavstva prema maloljetnicima	30
2. Prekršajni postupak prema maloljetnim počiniteljima prekršaja	46
III. ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ	54
IV. ZAKON O SUDOVIMA ZA MLADEŽ (izvršenje sankcija)	60
V. PRAVILNIK O RADU STRUČNIH SURADNIKA IZVANPRAVNE STRUKE NA POSLOVIMA DELINKVENCije MLADIHAZHENOPRAVNE ZAŠTITE DJECE U DRŽAVNIM ODVJETNIŠTVIMA I NA SUDOVIMA	61
VI. ZAKON O IZVRŠAVANJU SANKCIJA IZREČENIH MALOLJETNICIMA ZA KAZNENA DJELA I PREKRŠAJE	62
VII. PRAVILNIK O NAČINU PROVEDBE POJEDINAČNE PROCJENE ŽRTVE	64
VIII. PRIMJERI I VJEŽBE	65
IX. LITERATURA	74

UVOD

Radionica "Prekršajni postupak prema maloljetnim počiniteljima prekršaja u svjetlu Direktive EU 2016/800" namijenjena je sucima koji vode prekršajni postupak i sudskim savjetnicima te državnim odvjetnicima općinske nadležnosti i državnoodvjetničkim savjetnicima koji sudjeluju u prekršajnom postupku prema maloljetnim počiniteljima prekršaja.

Cilj radionice je upoznati polaznike s zakonskim odredbama i podzakonskim aktima "obvezno" primjenjivim u praksi sukladno članku 3. Zakona o izmjenama i dopunama Prekršajnog zakona kojim je izmijenjena odredba članka 82. stavka 3. važećeg Prekršajnog zakona tako da sada glasi:

"(3) Ako ovaj zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima postupka, na odgovarajući će se način, kada to bude primjereno svrsi prekršajnog postupka, primijeniti odredbe Zakona o kaznenom postupku i Zakona o sudovima za mladež".

Iako je u tekstu izmijenjenog članka 82. stavka 3. Prekršajnog zakona navedena formulacija ".....na odgovarajući će se način, kada to bude primjereno svrsi prekršajnog postupka, primijeniti odredbe....." mišljenje je autorica ovog obrazovnog materijala da podnormiranost materijalnih i procesnih odredbi koje se primjenjuju u postupku prema maloljetnim počiniteljima prekršaja, na način kako su sada propisane Prekršajnim zakonom, iziskuje "obveznu" primjenu odredbi Zakona o sudovima za mladež i podzakonskih akata preciziranih i obrađenih u ovom materijalu, prvenstveno s ciljem postizanja standarda propisanih Direktivom 2016/800/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima (SL L 132, 21.5.2016.) koja je transponirana u pravni poredak Republike Hrvatske člankom 1. točkom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež, koje izmjene su stupile na snagu 1. siječnja 2020.

U obrazovnom materijalu navedeni su anonimizirani primjeri iz sudske prakse, koji će se koristiti tijekom praktičnog dijela radionice.

I. PRAVNI OKVIR PREKRŠAJNOPRAVNOG SUĐENJA PREMA MALOLJETNIM POČINITELJIMA PREKRŠAJA

Prekršajno pravo posljednjih godina je doživjelo intenzivan razvoj (ratificiranje konvencija i implementacija direktiva i drugih međunarodnih akata u svrhu usklađenja s pravom Europske unije, uvođenje načela svrhovitosti, mogućnost sporazumijevanja stranaka o sankciji i mjerama, nadležnost za priznavanje stranih odluka o novčanim kaznama, odlučivanje o žalbama u predmetima međunarodne pravosudne suradnje s državama članicama Europske unije iz prekršajne nadležnosti, institut rada za opće dobro). Istovremeno uočljiv je pad broja prekršajnih predmeta, kako predmeta u kojima su počinitelji maloljetnici, tako i ostalih predmeta odraslih počinitelja. Možda je jedan od uzroka činjenica da prekršajni postupak svojom kvalitetom i brzinom, pogotovo u odnosu na maloljetnike, sve više postaje pravi preventivni postupak.

Prekršajnopravno sudovanje pokriva široko područje društvenog života te obuhvaća veliki broj kažnjivih radnji sadržanih u brojnim zakonima. Prekršajni postupak koji je propisan Prekršajnim zakonom¹ kao i kazneni postupak bio je podvrgnut mnogim izmjenama u procesu reformi vezano uz europeizaciju prekršajnog sustava i suđenja. Posljedično tome u Prekršajni zakon implementirane su ne samo direktive EU, nego je došlo i do izmjena koje su bile nužne kako bi se prekršajno sudovanje uskladilo sa standardima izraženim u presudama Europskog suda za ljudska prava u kojima je prekršajni postupak prepoznat kao oblik kaznenog postupka.

Hrvatsko maloljetničko prekršajno zakonodavstvo donekle je usklađeno s odgovarajućim međunarodnim dokumentima kao što su Standardna minimalna pravila UN za provođenje sudskih postupaka prema maloljetnicima (Pekinška pravila, 1985.) i Konvencijom o pravima djeteta (1989.). Pravilo 1.4 definira maloljetničko pravosuđe kao integralni dio društvenog pravosuđa za mlade: „Maloljetničko pravosuđe smatrat će se sastavnim dijelom nacionalnog razvojnog procesa svake zemlje u sveobuhvatnom okviru socijalne pravde za sve mlade, te tako istovremeno služi zaštiti mladih i održavanju reda i mira u društvu“, dok pravilo 1.6 ukazuje na potrebu stalnog poboljšavanja maloljetničkog pravosuđa, a da se pritom ne zaostaje u razvoju progresivne društvene politike za mlade općenito: „Službe maloljetničkog pravosuđa potrebno je sustavno razvijati i koordinirati s ciljem poboljšanja i održavanja kompetencije djelatnika uključenih u pružanje usluga, uključujući njihove metode, postupke i stavove.“ Prema opsegu pravila i definiciji, Standardna minimalna pravila primjenjuju se nepristrano na maloljetne počinitelje, bez ikakvih razlika, na primjer u pogledu rase, boje kože, spola, jezika, religije, političkih ili drugih opredjeljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, vlasništva, rođenja ili drugog statusa. Pravilo 2.1 naglašava koliko je važno da se pravila primjenjuju nepristrano i bez ikakve iznimke: “Sljedeća Standardna minimalna pravila primjenjuju se nepristrano na maloljetne počinitelje, bez ikakvih razlika, primjerice, u pogledu rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkih i drugih opredjeljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, vlasništva, rođenja ili drugog statusa“ . Pravilo slijedi formulaciju

---

¹ Narodne novine 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18

2. načela Deklaracije o pravima djeteta koje se poziva na Opću deklaraciju o pravima čovjeka i međunarodne paktove o pravima čovjeka kojima se svakom pojedincu priznaju sva prava i slobode sadržane u njima, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno porijeklo i imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.

Podnormiranost Prekršajnog zakona u koji nije transponirana Direktiva 2016/800/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima (SL L 132, 21. 5. 2016.), na izvjestan način korigira zadnja izmjena i dopuna Prekršajnog zakona (Narodne novine 118/18) tako što se sada člankom 82. stavkom 3. Prekršajnog zakona ponovo upućuje na supsidijarnu primjenu Zakona o sudovima za mladež (Narodne novine 84/11, 143/12, 148/13, 56/15 i 126/19).² Na taj način ostvareni su uvjeti za sljedeći korak unaprjeđenja prekršajnog područja maloljetničkog sudovanja koji imaju inicijalno polazište u odredbi članka 38. Zakona o sudovima za mladež³.

Kako bi sagledali važnost sveobuhvatnog pristupa maloljetnim počiniteljima prekršaja, prije nacionalnopravnog okvira, osvrnuti ćemo se na odredbe Konvencije o pravima djeteta kao i na odredbe Direktive EU 2016/800.

1. Konvencija o pravima djeteta

Republika Hrvatska, kao stranka Konvencije o pravima djeteta⁴, uvrstila se među zemlje koje su preuzele obvezu osiguranja i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda. Poštivanje i zaštita ljudskih prava zadatak je koji proizlazi iz hrvatskoga Ustava, a o njegovu ostvarenju ovisi sigurnost i napredak svih te vladavina prava kao temeljnog načela pravnog poretka RH.

---

² Članak 82.

(1) Postupovnim odredbama ovoga Zakona utvrđuju se pravila kojima se pred općinskim sudovima i svim drugim tijelima koja vode prekršajni postupak, osigurava pravično vođenje prekršajnog postupka, zaštita ljudskih prava, pravilno utvrđivanje činjenica i zakonito odlučivanje o prekršajnoj odgovornosti tako da nitko nedužan ne bude osuđen, a da se počinitelju prekršaja izrekne kazna ili primijeni druga prekršajnopravna sankcija.

(2) Prije donošenja pravomoćne odluke o prekršaju okrivljenik može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima samo uz uvjete koje određuje ovaj Zakon.

(3) Ako ovaj Zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima postupka, na odgovarajući će se način, kada to bude primjereno svrsi prekršajnog postupka, primijeniti odredbe Zakona o kaznenom postupku **i Zakona o sudovima za mladež**.

³ Članak 38.

Suci za mladež i državni odvjetnici za mladež moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i probitke mladeži te vladati osnovnim znanjima s područja kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe.

⁴ „Narodne novine“ - Međunarodni ugovori 12/93, usvojena na 44. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda 20. studenoga 1989. godine (rezolucija br. 44/25), stupila na snagu 2. rujna 1990. godine

Temeljne slobode i prava pripadaju svim ljudskim bićima međutim, imajući u vidu psihofizičku nezrelost djece koja ih svrstava u naročito osjetljivu skupinu potrebno je posebno istaknuti i zaštititi sva prava koja im pripadaju.

Konvencija o pravima djeteta je međunarodni dokument, usvojen na Glavnoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. studenoga 1989. godine, a sadrži univerzalne standarde koje država stranka Konvencije mora jamčiti svakom djetetu. U Konvenciji se govori, prije svega, o obvezama odraslih u odnosu prema djetetu kao i o obvezama brojnih društvenih čimbenika glede zaštite djeteta. To je prvi dokument u kojemu se djetetu pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi koja treba posebnu zaštitu. Za razliku od Deklaracije o pravima djeteta (1959.) koja ima moralnu snagu, Konvencija o pravima djeteta je pravni akt koji ima snagu zakona i obvezuje stranke na pridržavanje njezinih odredaba te uključuje pravo nadziranja primjene u državama koje su ju prihvatile i ratificirale. **Konvencija je jedinstvena jer je:**

- **Sveobuhvatna** i jedina **osigurava građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava djece;**

- **Univerzalna** te se **primjenjuje na svu djecu**, u svim situacijama, u gotovo cijeloj zajednici naroda;

- **Bezuvjetna** te zahtijeva i od vlada sa slabijim izvorima sredstava da poduzmu aktivnosti vezane uz zaštitu prava djeteta;

Holistička, što znači da **zagovara gledište da su sva prava temeljna, nedjeljiva, međusobno ovisna i jednako važna.**

Odbor za prava djeteta UN-a identificirao je četiri opća načela na kojima se temelje sva prava sadržana u Konvenciji o pravima djeteta:

- **Načelo nediskriminacije** prema kojemu djeca ne smiju trpjeti diskriminaciju "neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom mišljenju, nacionalnom, etničkom ili društvenom podrijetlu, vlasništvu, teškoćama u razvoju, rođenju ili drugom statusu djeteta, njegovih roditelja ili zakonskih skrbnika".

- **Djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života**, uključivši tjelesni, emotivni, psihosocijalni, kognitivni, društveni i kulturni.

- **Pri donošenju svih odluka ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, najvažnija mora biti dobrobit djeteta.** To se odnosi kako na odluke koje donose vladina, upravna ili zakonodavna tijela, tako i na odluke koje donosi obitelj. Konvencija o pravima djeteta.

- **Djeci se mora omogućiti da aktivno sudjeluju u rješavanju svih pitanja koja utječu na njihov život i dopustiti im slobodu izražavanja mišljenja.**

S obzirom na vrste prava na koje se odnose, članci Konvencije mogu se razvrstati na sljedeći način:

Prava preživljavanja sadržano je u člancima Konvencije koji osiguravaju djetetu zadovoljavanje temeljnih potreba za njegovu opstojnost. To su primjerice: pravo na

život, pravo na odgovarajući životni standard, pravo na prehranu, pravo na smještaj, pravo na zdravstvenu pomoć.

Razvojna prava- članci Konvencije koji osiguravaju djetetu najbolji mogući razvoj, primjerice: pravo na obrazovanje, pravo na igru, pravo na slobodno vrijeme, pravo na kulturne aktivnosti, pravo na informiranje, pravo na slobodu misli i izražavanja vjere.

Zaštitna prava- članci Konvencije koji osiguravaju zaštitu djeteta, primjerice: prava na zaštitu od zloporabe, zapostavljanja i izrabljivanja, na zabranu dječjeg rada, zaštitu od droga, alkohola, duhana, na zaštitu djece izbjeglica, djece u oružanim sukobima, djece u zatvorima.

Prava sudjelovanja- članci koji omogućuju djetetu aktivno sudjelovanje u svojem okruženju, regionalnom / nacionalnom / svjetskom, koja ga pripremaju za aktivnog građanina u budućnosti, primjerice: pravo na slobodno izražavanje svojih misli i pravo na udruživanje.

Konvencija o pravima djeteta nije običan katalog prava djeteta, nego je to popis obveza koje države moraju ispunjavati spram djeteta kako bi se osigurao djetetov psihofizički razvoj. Te **obveze država može ispunjavati izravno**, osiguranjem zdravstvene zaštite ili pružanjem obrazovanja djeci **ili posredno**, dajući podršku roditeljima u obnašanju roditeljske uloge. Važno je Konvenciju uzimati u cjelini, a ne parcijalno. Konvencija je prvi međunarodni sporazum o ljudskim pravima koji uporabom izraza "nadležna tijela" izriekom priznaje i ulogu nevladinih udruga. Ta činjenica ima osobitu ulogu s obzirom na potenciranu zaštitu djetetovih prava transponiranjem Direktive 2012/29 EU Europskog parlamenta i Vijeća od 29. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela u Zakon o kaznenom postupku (ZIZKP-NN 70/17) te Direktive 2016./800.

Vlada Republike Hrvatske donijela je posebnu odluku kojom se na temelju notifikacije o sukcesiji od bivše države Hrvatska smatra strankom Konvencije o pravima djeteta od dana osamostaljenja, tj. od 8. listopada 1991. godine. Kao zemlja koja je potpisala i ratificirala Konvenciju o pravima djeteta, Republika Hrvatska je preuzela sve odgovornosti koje proizlaze iz Konvencije.

Prava djeteta moraju poznavati i uzimati u obzir svi građani države, odrasli i djeca. Međutim, bezuvjetno ih moraju znati i poštivati oni koji žive i rade s djecom, koji su u svakodnevnom kontaktu s njima i koji u značajnoj mjeri utječu na stvaranje okruženja u kojemu dijete odrasta i razvija se kao ličnost.

U svrhu na koju se ova Konvencija odnosi, dijete označava svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje na dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije.⁵ U svim akcijama koje u svezi s djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta, države stranke

---

⁵ Članak 1. Konvencije o pravima djeteta

obvezuju se da će odgovarajućim zakonodavnim i upravnim mjerama djetetu osigurati zaštitu i skrb kakva je prijeko potrebna za njegovu dobrobit.⁶

Države stranke će osigurati djetetu koje je sposobno oblikovati svoje osobno mišljenje, pravo na slobodno izražavanje svog mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose, i uvažavati to mišljenje u skladu s dobi i zrelošću djeteta. U tu svrhu, djetetu se napose mora osigurati da bude, izravno ili preko posrednika, odnosno odgovarajuće službe, saslušano u svakom sudskom i upravnom postupku koji se na njega odnosi na način koji je u skladu s postupovnim pravilima domaćeg prava.⁷

Konvencija propisuje da niti jedno dijete ne bude nezakonito i samovoljno lišeno slobode. Uhićenje, pritvaranje ili zatvaranje djeteta obavljat će se u skladu sa zakonom, kao krajnja mjera i na najkraće moguće vrijeme. Države članice se obvezuju da se sa svakim djetetom kojemu je oduzeta sloboda postupa čovječno i s poštivanjem prirodnog dostojanstva ljudske osobe, uzimajući u obzir potrebe osoba te dobi. Napose da se svako dijete kojemu je oduzeta sloboda drži odvojeno od odraslih, osim kad bi to bilo suprotno njegovom najboljem interesu te će ono, osim u izuzetnim okolnostima, imati pravo održavati kontakte sa svojom obitelji dopisivanjem i posjetim. Nadalje, obveza je država članica da svakom djetetu koje je lišeno slobode osiguraju pravo na neodgodivu pravnu i drugu odgovarajuću pomoć, kao i pravo na preispitivanje zakonitosti oduzimanja njegove slobode pred sudom ili nekim drugim odgovarajućim neovisnim i nepristranim nadležnim tijelom te pravo na neodgodivo donošenje odluke o svakom takvom pitanju.⁸

Posebnu važnost u odnosu na prekršajnopravno suđenje ima odredba članka 40. Konvencije:

1. Države stranke priznaju svakom djetetu koje je osumnjičeno ili optuženo, ili za kojega je utvrđeno da je prekršilo kazneni zakon, pravo da se s njime postupa na način kojim se promiče njegov osjećaj osobnog dostojanstva i vrijednosti, jača njegovo poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda drugih te uzima u obzir njegova dob, poželjnost njegova povratka u zajednicu i preuzimanja aktivne uloge u toj zajednici.

2. U tom cilju, a uzevši u obzir odgovarajuće odredbe međunarodnih instrumenata, države stranke će osobito osigurati da:

a) niti jedno dijete ne bude osumnjičeno, optuženo ili utvrđeno da je prekršilo kazneni zakon za djela ili propuste koji, prema međunarodnom ili domaćem pravu, nisu bili zabranjeni u vrijeme kad su počinjeni;

b) svako dijete koje je osumnjičeno ili optuženo za povredu kaznenog zakona ima najmanje sljedeća jamstva:

i) da se smatra nevinim sve dok mu se krivnja ne dokaže u skladu sa zakonom;

---

⁶ Članak 3. Konvencije o pravima djeteta

⁷ Članak 12. Konvencije o pravima djeteta

⁸ Članak 37. Konvencije o pravima djeteta

ii) da bude neodgodivo i izravno obaviješten o optužbama protiv njega, i kad je to primjereno, preko roditelja ili zakonskih skrbnika, i da ima pravnu i drugu odgovarajuću pomoć u pripremi i iznošenju svoje obrane;

iii) da njegov slučaj neodložno razmotri nadležno, neovisno i nepristrano tijelo vlasti ili sudsko tijelo u pravičnoj raspravi u skladu sa zakonom i u nazočnosti branitelja ili drugog savjetnika te njegovih roditelja ili zakonskih skrbnika, ako to nije u suprotnosti s njegovim najboljim interesom, osobito uzimajući u obzir njegovu dob i stanje;

iv) da se ne prisiljava na davanje izjave ili priznanje krivnje; da može ispitati ili dati ispitati svjedoke optužbe i pod istim uvjetima osigurati prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane;

v) ako se smatra da je prekršilo kazneni zakon, da u skladu sa zakonom ima pravo na provjeru te odluke i mjera koje iz nje proizlaze pred višim nadležnim, neovisnim i nepristranim tijelima vlasti ili sudskom tijelu;

vi) da ima pravo na besplatnu pomoć tumača ako ne razumije jezik koji se u postupku koristi;

vii) da se poštuje njegova privatnost na svim razinama postupka.

3. Države članice će nastojati promovirati donošenje zakona i uspostavu postupaka, upravnih tijela i ustanova posebno namijenjenih djeci koja su osumnjičena ili optužena, ili se utvrdilo da su prekršila kazneni zakon, napose:

a) odrediti najnižu dob ispod koje se neće smatrati da su djeca sposobna za odgovornost prema kaznenom zakonu;

b) kad god je to primjereno i poželjno, odrediti mjere postupanja s takvom djecom bez pribjegavanja sudskim postupcima, uz uvjet da se u potpunosti poštuju ljudska prava i pravna zaštite.

4. Djeci moraju biti dostupne različite mogućnosti, kao što su skrb, usmjeravanje i nadzor; savjetovanje i uvjetno kažnjavanje, zbrinjavanje kod hranitelja, obrazovanje i programi strukovne izobrazbe te druge zamjenske mogućnosti institucionalne skrbi, kako bi se osiguralo da se s njima postupa primjereno njihovoj dobrobiti te u skladu i s okolnostima u kojima se nalazi i s počinjenim prekršajem.

Osim Temeljnih prava koja su zajamčena konvencijskim odredbama svaka država potpisnica konvencije može unutar svog nacionalnog zakonodavstva djeci dati i više prava.

2. Direktiva 2016/800/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima

Svrha ove Direktive je utvrditi postupovna jamstva kojima će se osigurati da djeca, dakle osobe mlađe od 18 godina, koja su osumnjičeni ili optuženi u

kaznenom postupku mogu razumjeti i pratiti taj postupak, te ostvarivati pravo na pošteno suđenje i spriječiti djecu da ne ponove kazneno djelo te potaknuti njihovu društvenu integraciju. Utvrđivanjem zajedničkih minimalnih pravila o zaštiti prava osumnjičenika ili optuženika, ova Direktiva nastoji ojačati međusobno povjerenje država članica u njihove sustave kaznenog pravosuđa te time olakšati uzajamno priznavanje odluka u kaznenim stvarima. Takvim zajedničkim minimalnim pravilima trebale bi se ukloniti i prepreke slobodnom kretanju građana na području država članica.

Iako su države članice stranke Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLP), Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Konvencije UN-a o pravima djeteta, iskustvo je pokazalo da to samo po sebi ne osigurava uvijek dovoljan stupanj povjerenja u sustave kaznenog pravosuđa drugih država članica. Vijeće je 30. studenoga 2009. donijelo Rezoluciju o smjernicama za jačanje postupovnih prava osumnjičenika ili optuženika u kaznenom postupku („Smjernice”). Smjernice, uz primjenu postupnog pristupa, pozivaju na donošenje mjera vezanih za pravo na prevođenje i usmeno prevođenje (mjera A), pravo na informacije o pravima i razlozima optužbe (mjera B), pravo na pravne savjete i pravnu pomoć (mjera C), pravo na komunikaciju s rodbinom, poslodavcima i konzularnim tijelima (mjera D) te posebnu zaštitu za osumnjičenike ili optuženike koji su ranjivi (mjera E). U Smjernicama je naglašeno da je redosljed prava indikativan i stoga podrazumijeva da se može mijenjati u skladu s prioritetima. Smjernice su osmišljene da djeluju kao cjelina, prednosti se u potpunosti ostvaruju jedino provedbom svih njihovih sastavnica.

Dana 11. prosinca 2009. Europsko vijeće pozdravilo je Smjernice i uključilo ih u Stockholmski program – otvorena i sigurna Europa koja služi svojim građanima i štiti ih. Europsko vijeće naglasilo je da su Smjernice nepotpune i pozvalo Komisiju da istraži daljnje elemente minimalnih postupovnih prava osumnjičenika i optuženika te da procijeni treba li riješiti druga pitanja, primjerice pretpostavku nedužnosti, radi promicanja snažnije suradnje u tom području. Slijedom navedenog, do danas su u skladu sa Smjernicama donesene četiri mjere o postupovnim pravima u kaznenom postupku, odnosno Direktiva 2010/64/EU (2), Direktiva 2012/13/EU, Direktiva 2013/48/EU i Direktiva (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća. Ovom se Direktivom promiču prava djeteta, uzimajući u obzir Smjernice Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci. Kada su djeca osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku ili podliježu postupku na temelju europskog uhićenog naloga u skladu s Okvirnom odlukom Vijeća 2002/584/PUP (tražene osobe), države članice trebale bi se pobrinuti za to da primarni cilj bude zaštita interesa djeteta u skladu s člankom 24. stavkom 2. Povelje o temeljnim pravima Europske unije (Povelja). Djeci koja su osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku potrebno je posvetiti posebnu pozornost kako bi se očuvala mogućnost za njihov razvoj i reintegraciju u društvo. Ova bi se Direktiva trebala primjenjivati na djecu koja su osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku te na djecu koja su tražene osobe. Za djecu koja su tražene osobe, relevantne odredbe ove Direktive trebale bi se primjenjivati od trenutka njihova uhićenja u državi članici izvršenja. Isto tako Direktiva ili njezine pojedine odredbe trebale bi se primjenjivati i na osumnjičenike ili optuženike u kaznenom postupku te tražene osobe koje su bile djeca kada je protiv njih pokrenut

postupak, ali su u međuvremenu navršile 18 godina. Kada je osoba u trenutku kada postane osumnjičenik ili optuženik u kaznenom postupku navršila 18 godina, ali je kazneno djelo počinjeno dok je osoba bila dijete, države članice se potiče na primjenu postupovnih jamstava predviđenih u ovoj Direktivi dok ta osoba ne navrši 21 godinu, barem u pogledu kaznenog djela koje je počinio isti osumnjičenik ili optuženik i koja se zajedno istražuju i kazneno progone jer su neodvojivo povezana s kaznenim postupcima protiv te osobe koji su pokrenuti prije njezine 18. godine. Dob djeteta države članice trebale bi odrediti na temelju njegove vlastite izjave, provjere njegovog građanskog statusa, pregleda dokumenata, drugih dokaza te, ako takvi dokazi nisu dostupni ili su nedovoljno jasni, na temelju liječničkog pregleda koji bi se trebao primjenjivati kao krajnja mjera i obaviti uz strogo poštovanje prava djeteta, njegova tjelesnog integriteta i ljudskog dostojanstva. Ako ostaje sumnja u dob osobe, ta bi se osoba za potrebe ove Direktive trebala smatrati djetetom. Ove Direktiva ne bi se trebala primjenjivati na određena lakša kažnjiva djela. Međutim, trebala bi se primijeniti na dijete koje je kao osumnjičenik ili optuženik lišeno slobode i pred sudom. U pojedinim državama članicama određena lakša kažnjiva djela, osobito lakša prometna kažnjiva djela, lakša kažnjiva djela u vezi s općim odredbama lokalnih propisa i lakša kažnjiva djela protiv javnog reda, smatraju se kaznenim djelima. U takvim bi situacijama bilo nerazborito zahtijevati da nadležna tijela osiguraju sva prava iz ove Direktive ako pravo države članice ne predviđa da se u pogledu lakših kažnjivih djela oduzimanje slobode može izreći kao sankcija. Direktiva se ne bi trebala primjenjivati na druge vrste postupaka, a osobito ne na postupke koji su osmišljeni posebno za djecu te koji bi mogli dovesti do primjene zaštitnih, korektivnih ili obrazovnih mjera. Direktiva određuje dodatna jamstva u vezi s informacijama koje se dostavljaju djeci i nositelju roditeljske odgovornosti u cilju zadovoljavanja posebnih potreba i ranjivosti djeteta. Djeci bi trebalo pružiti informacije o općenitim aspektima vođenja postupka. U tu im je svrhu posebno potrebno ukratko objasniti predstojeće postupovne korake u sklopu postupka, u mjeri u kojoj je to moguće s obzirom na interes kaznenog postupka, kao i ulogu tijela koja sudjeluju u postupku. Informacije koje se pružaju trebale bi ovisiti o okolnostima pojedinog predmeta, a trebalo bi im pružiti i informacije o pravu na liječnički pregled u najranijoj odgovarajućoj fazi postupka, najkasnije u trenutku oduzimanju slobode ako se ta mjera primijeni na dijete. Ako je dijete lišeno slobode, pismo o pravima koje se dostavlja djetetu u skladu s Direktivom 2012/13/EU treba uključivati jasne informacije o pravima djeteta u skladu s ovom Direktivom. Države članice bi trebale obavijestiti nositelja roditeljske odgovornosti o primjenjivim postupovnim pravima, u pisanom, usmenom ili u oba oblika. Te bi se informacije trebale dostaviti što je prije moguće i s onoliko pojedinosti koliko je nužno za zaštitu pravičnosti postupka i učinkovito ostvarivanje prava djeteta. U određenim okolnostima koje se mogu odnositi i na samo jednog od nositelja roditeljske odgovornosti informacije bi se trebale dostavljati drugoj odgovarajućoj odrasloj osobi koju imenuje dijete i koju kao takvu prihvati nadležno tijelo. Jedna od takvih okolnosti jest kada postoje objektivne i činjenične okolnosti koje ukazuju na sumnju, ili naznake sumnje, da bi se dostavljanjem informacija nositelju roditeljske odgovornosti mogao znatno ugroziti kazneni postupak, posebno ako postoji mogućnost uništavanja ili mijenjanja dokaza ili utjecaja na svjedoke ili ako postoji mogućnost da je nositelj roditeljske odgovornosti sudjelovao u navodnim kriminalnim aktivnostima zajedno s djetetom. Ako su prestale

postojati okolnosti zbog kojih su nadležna tijela dostavljala informacije odgovarajućoj odrasloj osobi koja nije nositelj roditeljske odgovornosti, sve informacije koje se dostavljaju djetetu u skladu s ovom Direktivom te koje su i dalje relevantne tijekom trajanja postupka trebale bi se dostaviti nositelju roditeljske odgovornosti. Ovaj zahtjev ne bi trebao nepotrebno produljiti trajanje kaznenog postupka.

Djeca koja su osumnjičeni ili optuženi imaju pravo na pristup odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU. S obzirom na to da su djeca ranjiva i ne mogu uvijek u potpunosti razumjeti i pratiti kazneni postupak, u situacijama navedenim u ovoj Direktivi trebala bi imati pomoć odvjetnika. U tim situacijama države članice trebale bi organizirati da dotičnom djetetu pomogne odvjetnik ako dijete ili nositelj roditeljske odgovornosti nisu sami organizirali takvu pomoć. Pomoć odvjetnika u skladu s ovom Direktivom podrazumijeva da dijete ima pravo na pristup odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU. Stoga, ako bi se primjenom odredbe Direktive 2013/48/EU onemogućilo da odvjetnik pomogne djetetu u skladu s ovom Direktivom, ta se odredba ne bi trebala primjenjivati na pravo djeteta na pristup odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU. S druge strane, izuzeća i iznimke u pogledu pomoći odvjetnika određene u ovoj Direktivi ne bi trebali utjecati na pravo pristupa odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU, kao ni na pravo na pravnu pomoć u skladu s Poveljom i EKLJP-om te nacionalnim pravom i drugim pravom Unije. Odredbe o pomoći odvjetnika utvrđene u ovoj Direktivi trebale bi se primijeniti bez nepotrebno odlaganja čim se dijete obavijesti da je osumnjičenik ili optuženik. Za potrebe ove Direktive, pomoć odvjetnika znači pravna pomoć odvjetnika i zastupanje po odvjetniku u kaznenom postupku. Ako ova Direktiva propisuje pomoć odvjetnika tijekom ispitivanja, odvjetnik bi trebao biti prisutan. Ne dovodeći u pitanje pravo djeteta na pristup odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU, pomoć odvjetnika ne znači da odvjetnik mora biti prisutan tijekom svake istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza.

Pod uvjetom da je to u skladu s pravom na pošteno suđenje, obveza država članica da djeci koja su osumnjičeni ili okrivljenici osiguraju pomoć odvjetnika u skladu s ovom Direktivom ne podrazumijeva sljedeće: utvrđivanje identiteta djeteta, utvrđivanje potrebe pokretanja istrage, provjeru posjedovanja oružja ili drugih sličnih sigurnosnih pitanja, provođenje istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza koje nisu konkretno utvrđene u ovoj Direktivi, kao što su pregled osobe, liječnički pregled, krvne pretrage, alkotest ili slični testovi ili fotografiranje ili uzimanje otisaka prstiju, ili dovođenje djeteta pred nadležno tijelo ili predaju djeteta nositelju roditeljske odgovornosti ili drugoj odgovarajućoj odrasloj osobi, u skladu s nacionalnim pravom. Ako dijete koje nije isprva bilo osumnjičenik ili optuženik, poput svjedoka, postane osumnjičenik ili optuženik, to bi dijete trebalo imati pravo na to da ne svjedoči protiv samog sebe i pravo na šutnju, u skladu s pravom Unije i EKLJP-om kako ih tumače Sud Europske unije (Sud) i Europski sud za ljudska prava. Ova Direktiva stoga izričito upućuje na praktičnu situaciju u kojoj takvo dijete postane osumnjičenikom ili optuženikom tijekom ispitivanja koje provodi policija ili drugo tijelo za izvršavanje zakonodavstva u kontekstu kaznenog postupka. Ako tijekom takvog ispitivanja dijete koje nije osumnjičenik ili optuženik postane osumnjičenik ili optuženik, ispitivanje bi trebalo prekinuti dok se dijete ne obavijesti o tome da je

osumnjčenik ili optuženik i dok mu se ne pruži pomoć odvjetnika u skladu s ovom Direktivom.

Pod uvjetom da je to u skladu s pravom na pošteno suđenje, države članice trebale bi moći odstupiti od obveze osiguravanja pomoći odvjetnika ako to nije proporcionalno s obzirom na okolnosti relevantnog predmeta, pri čemu se podrazumijeva da bi najbolji interes djeteta uvijek trebao biti na prvom mjestu. **U svakom slučaju, djeca bi trebala imati pomoć odvjetnika pri dolasku pred nadležni sud ili suca u cilju donošenja odluke o pritvoru u svim fazama postupka unutar područja primjene ove Direktive, kao i tijekom pritvora. Nadalje, oduzimanje slobode ne bi se trebalo izricati kao kaznena presuda ako dijete nije imalo pomoć odvjetnika** na način koji bi djetetu omogućio da ostvari svoje pravo na obranu na učinkovit način i, u svakom slučaju, tijekom sudske rasprave. Države članice također bi trebale moći privremeno odstupiti od obveze osiguravanja pomoći odvjetnika u fazi koja prethodi sudskom postupku ne temelju uvjerljivih razloga, odnosno ako postoji hitna potreba za sprječavanjem ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili tjelesni integritet osobe ili ako su hitne mjere istražnih tijela nužne za sprječavanje ozbiljne opasnosti za kazneni postupak povezan s teškim kaznenim djelom, među ostalim i u cilju dobivanja informacija o navodnim supočiniteljima teškog kaznenog djela ili kako bi se izbjegao gubitak važnih dokaza povezanih s teškim kaznenim djelom. **Tijekom privremenog odstupanja na temelju jednog od tih uvjerljivih razloga, nadležna tijela bi trebala moći ispitati djecu bez prisutnosti odvjetnika, pod uvjetom da su ona obaviještena o svojem pravu na šutnju i da su u mogućnosti to pravo ostvariti te pod uvjetom da to ispitivanje ne dovodi u pitanje pravo na obranu, uključujući pravo da sami sebe ne izlože kaznenom progonu.** Ispitivanje bi se trebalo moći provesti samo radi, i u mjeri u kojoj je to potrebno, dobivanja informacija ključnih za sprječavanje ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili tjelesni integritet osobe ili radi sprječavanja ozbiljnog ugrožavanja kaznenog postupka. **Svaka zloupotreba ovog privremenog odstupanja u načelu bi mogla nepovratno dovesti u pitanje pravo na obranu.** Države članice trebale bi u svojem nacionalnom pravu jasno naznačiti temelje i kriterije za takvo privremeno odstupanje te bi trebale ograničiti njegovu upotrebu. **Sva privremena odstupanja trebala bi biti razmjerna, strogo vremenski ograničena** te se ne bi trebala temeljiti isključivo na vrsti ili ozbiljnosti navodnog kaznenog djela niti dovoditi u pitanje cjelokupnu pravičnost postupka. Države članice trebale bi osigurati da, ako je privremeno odstupanje odobrilo nadležno tijelo koje nije sudac ni sud, odluku o odobrenju privremenog odstupanja može procijeniti sud, barem tijekom faze suđenja.

Povjerljivost komunikacije između djece i njihovih odvjetnika ključna je za osiguravanje učinkovitog ostvarenja prava na obranu te čini bitan dio prava na pošteno suđenje. Države članice trebale bi stoga poštovati povjerljivost sastanaka i drugih oblika komunikacije između odvjetnika i djeteta u kontekstu pružanja pomoći odvjetnika utvrđene ovom Direktivom, bez odstupanja.

Djeca koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenom postupku trebaju imati **pravo na pojedinačnu ocjenu** kako bi se utvrdile njihove posebne potrebe u smislu zaštite, obrazovanja, odgoja i društvene integracije, kako bi se utvrdilo hoće li

im i u kojoj mjeri za vrijeme kaznenog postupka biti potrebne posebne mjere i kako bi se utvrdio stupanj njihove kaznene odgovornosti i prikladnost pojedine sankcije ili obrazovne mjere. **U okviru pojedinačne ocjene posebno bi se trebalo voditi računa o osobnosti i zrelosti djeteta, njegovoj gospodarskoj, društvenoj i obiteljskoj pozadini, uključujući njegovo životno okruženje i sve posebne ranjivosti djeteta kao što su poteškoće u učenju i komunikaciji.** Trebalo bi moći prilagoditi opseg i detalje pojedinačne ocjene u skladu s okolnostima predmeta, uzimajući u obzir težinu navodnog kaznenog djela i mjere koje bi se mogle poduzeti ako djetetu bude utvrđena krivnja za takvo kazneno djelo. Pojedinačna ocjena koja je nedavno provedena nad istim djetetom mogla bi se koristiti ako je ažurirana. **Nadležna tijela trebala bi uzeti u obzir informacije koje su prikupljene pri pojedinačnoj ocjeni kad odlučuju o tome je li u vezi s djetetom potrebno poduzeti posebnu mjeru** poput pružanja praktične pomoći; prilikom ocjene primjerenosti i učinkovitosti mjera predostrožnosti u odnosu na dijete, kao što su odluke o privremenom pritvoru ili alternativnim mjerama, vodeći pritom računa o pojedinačnim obilježjima i okolnostima povezanim s djetetom pri donošenju odluka ili djelovanju u kontekstu kaznenog postupka, uključujući i izricanje presude. **Ako pojedinačna ocjena još nije dostupna, to ne bi trebalo spriječiti nadležna tijela da poduzmu takve mjere ili donesu takve odluke, pod uvjetom da se poštuju uvjeti utvrđeni u ovoj Direktivi, uključujući provedbu pojedinačne ocjene u najranijoj odgovarajućoj fazi postupka. Ako je pojedinačna ocjena postala dostupna, moguće je ponovno preispitati primjerenost i učinkovitost mjera ili odluka provedenih prije njezine dostupnosti.** Pojedinačna ocjena treba se provoditi u najranijoj prikladnoj fazi postupka i pravovremeno kako bi tužitelj, sudac ili drugo nadležno tijelo mogli u obzir uzeti informacije koje proizlaze iz pojedinačne ocjene prije predstavljanja optužnice za potrebe suđenja. **U nedostatku pojedinačne ocjene optužnica se svejedno može podići, pod uvjetom da je to u najboljem interesu djeteta.** Primjerice, do toga može doći u slučaju kada postoji opasnost da bi čekanje na pojedinačnu procjenu moglo nepotrebno produžiti vrijeme koje dijete provodi u pritvoru. **Države članice bi trebale moći odstupati od obveze provedbe pojedinačne ocjene ako je to odstupanje opravdano okolnostima predmeta,** uzimajući u obzir, između ostalog, težinu navodnog kaznenog djela i mjere koje bi se mogle poduzeti ako se dijete proglasi krivim za takvo kazneno djelo, i ako je takvo odstupanje u skladu s najboljim interesom djeteta. U tom je kontekstu potrebno uzeti u obzir sve relevantne elemente, između ostalog je li dijete nedavno podvrgnuto pojedinačnoj ocjeni u kontekstu kaznenog postupka i radi li se o predmetu koji se može voditi bez optužnice ili ne.

U svjetlu Direktive, pošteno pravosuđe uključuje dužnost pružanja skrbi djeci koja su osumnjičeni ili optuženi, posebno kada se radi o djeci koja su lišena slobode i stoga se nalaze u posebno teškom položaju. Kako bi se zajamčio osobni integritet djeteta koje je lišeno slobode, ono treba imati pravo na liječnički pregled. Takav liječnički pregled treba obavljati liječnik ili drugi kvalificirani stručnjak, bilo na zahtjev nadležnih tijela, posebno u slučaju kada su razlog takvog pregleda specifične zdravstvene indikacije, ili na zahtjev djeteta, nositelja roditeljske odgovornosti ili djetetova odvjetnika. Države članice trebale bi utvrditi praktične mjere u pogledu liječničkih pregleda koje se trebaju provoditi u skladu s ovom Direktivom, a koje se

odnose na pristup djece takvim pregledima. Takvim mjerama bi se, između ostalog, mogle obuhvatiti situacije u kojima se u kratkom vremenu dva ili više zahtjeva za liječnički pregled podnesu za isto dijete.

Djeca koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenom postupku ne mogu uvijek **razumjeti sadržaj ispitivanja kojima su podvrgnuta**. Kako bi se osigurala dovoljna zaštita takve djece, ispitivanje koje provodi policija ili drugo tijelo za izvršavanje zakonodavstva trebalo bi stoga audiovizualno snimiti kada je to prikladno, uzimajući u obzir, između ostalog, je li prisutan odvjetnik i je li dijete lišeno slobode ili ne, pri čemu se podrazumijeva da je **najbolji interes djeteta uvijek na prvom mjestu**. Ovom se Direktivom ne zahtijeva od država članica da audiovizualno snime ispitivanja djece pred sućem ili na sudu.

Ako se u skladu s ovom Direktivom treba snimiti audiovizualni zapis, ali snimanje takvog zapisa nije moguće zbog nerješivog tehničkog problema, policija ili druga tijela za izvršavanje zakonodavstva trebala bi ispitati dijete bez njegova audiovizualnog snimanja, pod uvjetom da su poduzete razumne mjere za rješavanje tehničkog problema, da nije prikladno odgoditi ispitivanje i da je to u skladu s najboljim interesom djeteta. **Neovisno o tome snima li se ispitivanje djece audiovizualno ili ne, ispitivanje bi se u svakom slučaju trebalo izvršiti na način kojim se uzimaju u obzir dob i zrelost djece koja su u pitanju.**

Djeca su u posebno ranjivom položaju kada su lišena slobode. Stoga je potrebno **uložiti posebne napore kako bi se izbjeglo lišavanje djece slobode, a posebno njihovo pritvaranje u bilo kojoj fazi postupka prije konačne odluke suda** o tome je li dotično dijete počinilo kazneno djelo, s obzirom na potencijalnu opasnost za njihov tjelesni, psihički i društveni razvoj te na to da bi lišavanje slobode moglo dovesti do poteškoća u pogledu njihove reintegracije u društvo. Države članice mogu poduzeti praktične mjere, kao što su smjernice ili upute policijskim službenicima, o primjeni ovog zahtjeva na situacije povezane s policijskim pritvorom. **Ovaj zahtjev ni u kom slučaju ne dovodi u pitanje činjenicu da policijski službenici ili druga tijela za izvršavanje zakonodavstva mogu uhititi dijete u situacijama kada se prima facie čini da je to potrebno**, na primjer, kada je dijete zatečeno u počinjenju kaznenog djela ili odmah nakon počinjenja kaznenog djela.

Nadležna tijela trebala bi uvijek razmotriti mjere koje predstavljaju alternativu pritvaranju (alternativne mjere) i trebale bi posegnuti za njima kada je to moguće. Takve alternativne mjere mogu uključivati zabranu djetetova boravka na određenim mjestima ili obvezu djeteta da živi na posebnom mjestu, ograničenja u pogledu kontakta s određenim osobama, obveze prijavljivanja nadležnim tijelima, sudjelovanje u obrazovnim programima te podvrgavanje terapijskom programu ili liječenju od ovisnosti uz suglasnost djeteta.

Pritvaranje djece trebalo bi podlijegati periodičnom preispitivanju suda koji može zasjedati i u sastavu suca pojedinca. Sud može obaviti periodično preispitivanje po službenoj dužnosti ili na zahtjev djeteta, djetetova odvjetnika ili sudskog tijela koje nije sud, posebno tužitelja. Države članice trebale bi donijeti praktične mjere u tom pogledu, uključujući mjere povezane sa situacijama u kojima je

sud već proveo periodično preispitivanje po službenoj dužnosti ili na zahtjev djeteta ili djetetova odvjetnika da se provede novo preispitivanje. Kada su djeca u pritvoru, na njih bi se trebale primjenjivati posebne zaštitne mjere. Ona bi, posebice, trebala biti pritvorena odvojeno od odraslih, osim ako se smatra da je u najboljem interesu djeteta to ne učiniti, u skladu s člankom 37. točkom (c) Konvencije UN-a o pravima djeteta. Kada pritvoreno dijete navrší 18 godina, trebala bi postojati mogućnost nastavka odvojenog pritvora, ako je to opravdano, uzimajući u obzir pojedinačne okolnosti dotične osobe. Također bi trebalo omogućiti da djeca budu u pritvoru s mlađim odraslim osobama koji se prema nacionalnom pravu smatraj mlađim odraslim osobama. S djecom bi trebalo postupati na način kojim se u obzir uzimaju njihova dob, njihova zrelost i razina shvaćanja, uzimajući u obzir njihove posebne potrebe, uključujući probleme u komunikaciji, koje ona mogu imati.

Države članice trebaju osigurati da su saslušanja pred sudom u kojima sudjeluju djeca uobičajeno zatvorena za javnost ili trebaju dopustiti sudovima ili sucima da odluče žele li takva saslušanja zatvoriti za javnost. Ovime se ne dovodi u pitanje javno objavljivanje presuda u skladu s člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP).

Djeca bi trebala imati **pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom saslušanja pred sudom u kojem sudjeluju**. Ako su više od jedne osobe nositelji roditeljske odgovornosti za isto dijete, dijete bi trebalo imati pravo na pratnju svih njih, osim ako je to u praksi nemoguće unatoč razumnim koracima nadležnih tijela. Države članice trebale bi poduzeti praktične mjere za ostvarivanje prava djece na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom saslušanja pred sudom u kojem sudjeluju i **mjere u pogledu uvjeta pod kojima se osoba u pratnji može privremeno isključiti iz saslušanja pred sudom**. Takvim bi se mjerama, između ostalog, mogle obuhvatiti situacije u kojima nositelj roditeljske odgovornosti privremeno nije u mogućnosti pratiti dijete ili u kojima nositelj ne želi iskoristiti mogućnost pratnje djeteta, **pod pretpostavkom da je u obzir uzet najbolji interes djeteta**. U određenim okolnostima, koje se mogu odnositi samo na jednog od nositelja roditeljske odgovornosti, **dijete bi trebalo imati pravo da ga tijekom saslušanja pred sudom prati prikladna odrasla osoba koja nije nositelj roditeljske odgovornosti**. U te se okolnosti ubraja situacija u kojoj bi pratnja nositelja roditeljske odgovornosti mogla znatno ugroziti kazneni postupak, posebno u slučajevima u kojima objektivne i činjenične okolnosti upućuju na moguće uništavanje ili mijenjanje dokaza, utjecaj na svjedoke ili sudjelovanje nositelja roditeljske odgovornosti u navodnim kriminalnim aktivnostima zajedno s djetetom. Pod uvjetima utvrđenima u ovoj Direktivi djeca bi također trebala imati **pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom drugih faza postupka u kojima sudjeluju, npr. tijekom policijskog ispitivanja**.

Pravo optužene osobe da osobno nazoči suđenju temelji se na pravu na pošteno suđenje predviđenom u članku 47. Povelje i u članku 6. EKLJP-a prema tumačenju Suda i Europskog suda za ljudska prava. Države članice trebale bi poduzeti odgovarajuće mjere za poticanje djece da nazoče vlastitom suđenju, između ostalog i osobnim uručivanjem sudskog poziva i slanjem preslike sudskog poziva nositelju roditeljske odgovornosti ili, ako to nije u najboljem interesu

djeteta, drugoj odgovarajućoj odrasloj osobi te praktične mjere u pogledu nazočenja djeteta vlastitom suđenju. Te mjere mogle bi uključivati odredbe u vezi s uvjetima pod kojima dijete može biti privremeno isključeno iz suđenja.

Države članice trebale bi poduzeti prikladne mjere kako bi osigurale da suci i tužitelji koji se bave kaznenim postupcima u kojima sudjeluju djeca imaju specifične kompetencije iz tog područja ili imaju stvaran pristup odgovarajućem osposobljavanju, posebno u pogledu prava djece, prikladnih tehnika ispitivanja, dječje psihologije i komunikacije na jeziku prilagođenom djeci. Isto tako trebale bi poduzeti prikladne mjere kako bi se promicao pristup takvom posebnom osposobljavanju za odvjetnike koji se bave kaznenim postupcima u kojima sudjeluju djeca.

Ovom se Direktivom podržavaju temeljna prava i načela priznata Poveljom i EKLJP-om, uključujući zabranu mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja, pravo na slobodu i sigurnost, poštovanje privatnog i obiteljskog života, pravo na integritet osobe, prava djeteta, integraciju osoba s invaliditetom, pravo na učinkovit pravni lijek i pravo na pošteno suđenje, pretpostavku nedužnosti i prava na obranu. Direktivom se utvrđuju minimalna pravila, države članice trebale bi moći proširiti utvrđena prava kako bi osigurale višu razinu zaštite. Takva viša razina zaštite ne bi trebala predstavljati prepreku za uzajamno priznavanje sudskih odluka čije bi donošenje ta minimalna pravila trebala olakšati. **Razina zaštite koju pružaju države članice nikada ne bi trebala pasti ispod razine standarda predviđenih Poveljom ili EKLJP-om, kako ih tumače Sud i Europski sud za ljudska prava.** S obzirom na to da ciljeve ove Direktive, odnosno utvrđivanje zajedničkih minimalnih standarda za djecu osumnjičeničke ili optuženičke u kaznenom postupku, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog njihove opsežnosti i učinka oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je nužno za ostvarivanje tih ciljeva.

Područje primjene

Članak 2.

1. Ova se Direktiva primjenjuje na djecu koja su osumnjičeničke ili optuženičke u kaznenom postupku. Primjenjuje se do donošenja odluke o tome je li osumnjičena ili optužena osoba počinila kazneno djelo, uključujući, gdje je to primjenjivo, izricanje presude i rješavanje svih žalbi.

2. Ova se Direktiva primjenjuje na djecu koja su tražene osobe od trenutka njihova uhićenja u državi članici izvršenja u skladu s člankom 17.

3. Iznimno od članka 5., članka 8. stavka 3. točke (b) i članka 15., u mjeri u kojoj se te odredbe odnose na nositelja roditeljske odgovornosti, ova Direktiva ili određene njezine odredbe primjenjuju se na osobe iz stavaka 1. i 2. ovog članka koje su bile djeca kada je protiv njih pokrenut postupak, ali su u međuvremenu navršile 18 godina te je primjena ove Direktive ili nekih njezinih odredaba prikladna s obzirom na

okolnosti predmeta, uključujući zrelost i ranjivost dotične osobe. Države članice mogu odlučiti ne primjenjivati ovu Direktivu kada dotična osoba napuni 21 godinu.

4.Ova se Direktiva primjenjuje na djecu koja nisu bila osumnjičeni ili optuženi, ali su postala osumnjičeni ili optuženi tijekom policijskog ispitivanja ili ispitivanja nekog drugog tijela za izvršavanje zakonodavstva. 5.Ovom se Direktivom ne utječe na nacionalna pravila o utvrđivanju dobi za kaznenu odgovornost.

6.Ne dovodeći u pitanje pravo na pošteno suđenje, u pogledu lakših kažnjivih djela: (a) ako je pravom države članice predviđeno da sankciju izriče tijelo koje nije sud koji je nadležan za kaznene stvari, a na izricanje takve sankcije može se uložiti žalba ili ju je moguće uputiti na takav sud; ili (b) ako se lišavanje slobode ne može izreći kao sankcija, ova Direktiva primjenjuje se samo na postupke pred sudom nadležnim za kaznene stvari. U svakom slučaju, ova se Direktiva primjenjuje u potpunosti kada je dijete lišeno slobode, neovisno o fazi kaznenog postupka.

Definicije

Članak 3.

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „**dijete**” znači osoba mlađa od 18 godina;
2. „**nositelj roditeljske odgovornosti**” znači svaka osoba koja ima roditeljsku odgovornost prema djetetu;
3. „**roditeljska odgovornost**” znači prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su fizičkoj ili pravnoj osobi dodijeljena sudskom odlukom, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom, uključujući skrbnička prava i prava na kontakt s djetetom. U odnosu na točku 1. prvog stavka, u slučajevima kada nije jasno ima li osoba 18 godina, pretpostavlja se da je ta osoba dijete.

Pravo na informacije

Članak 4.

1.Države članice osiguravaju da se djecu, kada ih se obavijesti da su osumnjičeni ili optuženi, odmah obavješćuje o njihovim pravima u skladu s Direktivom 2012/13/EU i o općim aspektima vođenja postupka. Države članice također osiguravaju da su djeca obaviještena o pravima utvrđenima u ovoj Direktivi. Te se informacije pružaju na sljedeći način:

(a) odmah u slučajevima kada se dijete obavijesti da je osumnjičenik ili optuženik, s obzirom na:

- i. pravo da nositelj roditeljske odgovornosti bude obaviješten kako je predviđeno u članku 5.;
- ii. pravo na pomoć odvjetnika, kako je predviđeno u članku 6.;

- iii. pravo na zaštitu privatnosti, kako je predviđeno u članku 14.;
  - iv. pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom faza postupka koje nisu saslušanja pred sudom, kako je predviđeno u članku 15. stavku 4.;
  - v. pravo na pravnu pomoć, kako je predviđeno u članku 18.;
- (b) u najranijoj prikladnoj fazi postupka o:
- i. pravu na pojedinačnu ocjenu, kako je predviđeno u članku 7.;
  - ii. pravu na liječnički pregled, uključujući pravo na liječničku pomoć, kako je predviđeno u članku 8.;
  - iii. pravu na ograničenje lišenja slobode i korištenje alternativnih mjera, uključujući pravo na periodično preispitivanje pritvora, kako je predviđeno u člancima 10. i 11.;
  - iv. pravu na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom saslušanja pred sudom, kako je predviđeno člankom 15. stavkom 1.;
  - v. pravu osobnog nazočenja suđenju, kako je predviđeno člankom 16.;
  - vi. pravu na učinkovite pravne lijekove, kako je predviđeno u članku 19.;
- (c) nakon lišavanja slobode uz poštovanje prava na posebni tretman u slučaju lišavanja slobode, kako je previđeno u članku 12. 2. Države članice osiguravaju da se informacije iz stavka 1. daju u pismenom, usmenom ili u oba oblika, na jednostavnom i pristupačnom jeziku te da se takve informacije bilježe koristeći postupak bilježenja u skladu s nacionalnim pravom.
3. U slučaju kada se djeci dostavlja pismo o pravima u skladu s Direktivom 2012/13/EU, države članice osiguravaju da takvo pismo uključuje upućivanje na njihova prava iz ove Direktive.

Pravo djeteta na informiranje nositelja roditeljske odgovornosti

Članak 5.

1. Države članice osiguravaju da nositelj roditeljske odgovornosti u najkraćem mogućem roku dobije informacije koje dijete ima pravo primiti u skladu s člankom 4. 21.5.2016. L 132/11 Službeni list Europske unije HR
2. Informacije iz stavka 1. pružaju se drugoj odgovarajućoj odrasloj osobi koju je odredilo dijete i koju je kao takvu prihvatilo odgovarajuće nadležno tijelo ako pružanje tih informacija nositelju roditeljske odgovornosti:
  - (a) nije u najboljem interesu djeteta;
  - (b) nije moguće jer nijedan nositelj roditeljske odgovornosti nije dostupan ili njegov identitet nije poznat;
  - (c) može na temelju objektivnih i činjeničnih okolnosti znatno ugroziti kazneni postupak. Ako dijete nije imenovalo drugu odgovarajuću odraslu osobu ili ako je

dijete imenovalo odraslu osobu koja nije prihvatljiva nadležnom tijelu, nadležno tijelo, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta, određuje i pruža informacije drugoj osobi. Ta osoba može biti i predstavnik tijela ili druge institucije nadležne za zaštitu i dobrobit djece.

3. Ako okolnosti koje su dovele do primjene točke (a), (b) ili (c) stavka 2. prestanu postojati, sve informacije koje dijete dobije u skladu s člankom 4. i koje su i dalje važne za postupak pružaju se nositelju roditeljske odgovornosti.

Pomoć odvjetnika

Članak 6.

1. Djeca koja su osumnjičeni ili optuženi imaju pravo na pristup odvjetniku u skladu s Direktivom 2013/48/EU. Ništa što je sadržano u ovoj Direktivi, posebno u ovom članku, neće ugroziti to pravo.

2. Države članice osiguravaju da djeci u skladu s ovim člankom pomaže odvjetnik kako bi im se omogućilo djelotvorno korištenje prava na obranu.

3. Od trenutka kad su saznala da su osumnjičeni ili optuženi za počinjenje kaznenog djela, države članice djeci osiguravaju pomoć odvjetnika bez nepotrebnog odlaganja. U svakom slučaju, djeca imaju pravo na pomoć odvjetnika od bilo kojeg od sljedećih trenutaka, ovisno o tome koji je od njih najraniji:

(a) prije nego što su ispitana od strane policije ili drugog tijela za izvršavanje zakonodavstva ili pravosudnog tijela;

(b) po izvršenju istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza, u skladu sa stavkom

4. točkom (c), od strane istražnih ili drugih nadležnih tijela; (c) bez nepotrebnog odlaganja nakon oduzimanja slobode; (d) ako su pozvana na sud nadležan za kaznene stvari, pravovremeno prije nego što se pojave pred tim sudom.

4. Pomoć odvjetnika uključuje sljedeće:

(a) države članice osiguravaju da djeca imaju pravo na privatni sastanak i komunikaciju s odvjetnikom koji ih zastupa, uključujući prije ispitivanja od strane policije ili drugog tijela za izvršavanje zakonodavstva ili pravosudnog tijela;

(b) države članice osiguravaju da djeca imaju pravo na pomoć odvjetnika tijekom ispitivanja i da mu je na učinkovit način omogućeno sudjelovanje u ispitivanju. Takvo se sudjelovanje provodi u skladu s postupcima utvrđenima nacionalnim pravom, pod uvjetom da takvi postupci ne dovode u pitanje učinkovito ostvarenje ili temelj dotičnog prava. Ako odvjetnik sudjeluje u ispitivanju, činjenica da se takvo sudjelovanje dogodilo bilježi se koristeći postupak bilježenja utvrđen nacionalnim pravom;

(c) države članice osiguravaju da djeca imaju, kao minimum, pravo da njihov odvjetnik prisustvuje sljedećim istražnim radnjama ili radnjama prikupljanja dokaza, ako su te radnje predviđene nacionalnim pravom i ako se od osumnjičenika ili

optuženika zahtijeva ili mu je dopušteno da nazoči: i. dokaznim radnjama prepoznavanja; ii. suočavanjima; iii. rekonstrukcije prizorišta kaznenog djela.

5. Države članice poštuju povjerljivost komunikacije između djece i njihova odvjetnika u ostvarivanju prava na pristup odvjetniku predviđenog ovom Direktivom. Ta komunikacija uključuje sastanke, dopisivanje, telefonske razgovore i druge oblike komunikacije dopuštene nacionalnim pravom.

6. Pod uvjetom da je to u skladu s pravom na pošteno suđenje, države članice mogu odstupiti od stavka 3. ako pomoć odvjetnika nije razmjerna u svjetlu okolnosti predmeta, uzimajući u obzir težinu navodnog kaznenog djela, složenost predmeta i mjere koje bi se mogle poduzeti u pogledu takvog kaznenog djela, s time da se podrazumijeva da je najbolji interes djeteta uvijek na prvom mjestu. U svakom slučaju, države članice djetetu osiguravaju pomoć odvjetnika:

(a) kada je dijete pozvano pred nadležni sud ili suca kako bi se odlučilo o pritvoru u bilo kojoj fazi postupka u okviru ove Direktive; i

(b) tijekom pritvora.

Države članice također osiguravaju da se oduzimanje slobode ne izriče kao kaznena presuda ako dijete nije imalo pomoć odvjetnika u smislu da je djetetu omogućeno da ostvaruje pravo na obranu na učinkovit način i, u svakom slučaju, tijekom sudske rasprave.

7. Kada djetetu treba pomoć odvjetnika u skladu s ovim člankom, a odvjetnik nije prisutan, nadležna tijela odgađaju ispitivanje djeteta ili druge istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza iz stavka 4. točke (c) za razumno vremensko razdoblje, kako bi omogućila dolazak odvjetnika ili, ako ga dijete nije angažiralo, kako bi djetetu angažirali odvjetnika.

8. U iznimnim okolnostima i samo tijekom faze koja prethodi sudskom postupku, države članice mogu privremeno odstupiti od primjene prava iz stavka 3. u mjeri u kojoj je to opravdano, s obzirom na posebne okolnosti predmeta, na temelju jednog od sljedećih uvjerljivih razloga:

(a) ako postoji hitna potreba za sprječavanjem ozbiljnih štetnih posljedica po život, slobodu ili tjelesni integritet osobe;

(b) ako je poduzimanje trenutačnog djelovanja istražnih tijela nužno za sprječavanje bitnih opasnosti za kazneni postupak u vezi s teškim kaznenim djelom.

Države članice osiguravaju da prilikom primjene ovog stavka nadležna tijela u obzir uzimaju najbolji interes djeteta. Odluku o nastavku ispitivanja u odsutnosti odvjetnika na temelju ovog stavka i isključivo na osnovi pojedinačnog slučaja može donijeti pravosudno tijelo ili drugo nadležno tijelo, pod uvjetom da se odluka može predati na sudsko preispitivanje.

Pravo na pojedinačnu ocjenu

Članak 7.

1. Države članice osiguravaju da se uzmu u obzir posebne potrebe djece u vezi sa zaštitom, obrazovanjem, osposobljavanjem i društvenom integracijom.
2. U tu je svrhu djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenom postupku potrebno pojedinačno ocjenjivati. Pojedinačna ocjena uzima posebno u obzir osobnost djeteta i njegovu zrelost, djetetovu gospodarsku, socijalnu i obiteljsku pozadinu, te svaku eventualnu pojedinačnu ranjivost djeteta.
3. Opseg i detalji pojedinačne ocjene mogu se razlikovati ovisno o okolnostima predmeta, mjerama koje je moguće poduzeti ako djetetu bude utvrđena krivnja za navodno kazneno djelo, i o tome je li dijete u bližoj prošlosti bilo podvrgnuto pojedinačnoj ocjeni.
4. Pojedinačnom ocjenom utvrdit će se i ocijeniti, u skladu s postupkom bilježenja podataka u dotičnim državama članicama, oni podaci o pojedinačnim obilježjima i okolnostima djeteta koji bi mogli biti od koristi nadležnim tijelima pri: (a) određivanju trebaju li se poduzeti bilo kakve posebne mjere u korist djeteta; (b) ocjenjivanju primjerenosti i učinkovitosti bilo kakvih mjera opreza u pogledu djeteta; (c) odlučivanju ili djelovanju u kaznenim postupcima, uključujući osuđivanje.
5. Pojedinačna ocjena provodi se u najranijoj odgovarajućoj fazi postupka i, podložno članku 6., prije podizanja optužnice.
6. Ako pojedinačna ocjena nije provedena, optužnica se svejedno može podići ako je to u najboljem interesu djeteta i ako pojedinačna ocjena u svakom slučaju bude dostupna na početku sudske rasprave.
7. Pojedinačne ocjene provode se uz usku uključenost djeteta. Provodi ih stručno osoblje u skladu, koliko je to moguće, s multidisciplinarnim pristupom i, kada se to smatra prikladnim, uz uključenost nositelja roditeljske odgovornosti ili druge odgovarajuće odrasle osobe iz članaka 5. i 15. i/ili specijaliziranog stručnjaka.
8. U slučaju značajne promjene elemenata koji čine osnovu pojedinačne ocjene, države članice osiguravaju da se pojedinačna ocjena ažurira za vrijeme trajanja kaznenog postupka.
9. Države članice mogu odstupiti od obveze provedbe pojedinačne ocjene ako je to odstupanje opravdano okolnostima predmeta, pod uvjetom da je u skladu s najboljim interesom djeteta.

Pravo na liječnički pregled

Članak 8.

1. Države članice osiguravaju da djeca koja su lišena slobode imaju pravo na liječnički pregled bez nepotrebnog odlaganja, posebno u svrhu procjene njihova općeg psihičkog i fizičkog stanja. Liječnički pregled treba biti što manje invazivan i treba ga obavljati liječnik ili drugi kvalificirani stručnjak.

2. Rezultati liječničkog pregleda uzimaju se u obzir prilikom utvrđivanja sposobnosti djeteta da bude podvrgnuto ispitivanju ili drugim istražnim radnjama ili radnjama prikupljanja dokaza, ili drugim poduzetim ili predviđenim mjerama protiv djeteta.

3. Liječnički se pregled obavlja ili na inicijativu nadležnih tijela, posebno u slučajevima kada specifične zdravstvene indikacije opravdavaju takav pregled, ili na zahtjev bilo koje od sljedećih osoba:

(a) djeteta;

(b) nositelja roditeljske odgovornosti ili druge odgovarajuće odrasle osobe iz članaka 5. i 15.;

(c) djetetova odvjetnika.

4. Zaključak liječničkog pregleda bilježi se u pismenom obliku. Ako je potrebno, pruža se liječnička pomoć.

5. Države članice prema potrebi osiguravaju provođenje dodatnog liječničkog pregleda ako okolnosti to zahtijevaju.

Audiovizualno snimanje ispitivanja

Članak 9.

1. Države članice osiguravaju audiovizualno snimanje ispitivanja djece koje policija ili druga tijela za izvršavanje zakonodavstva provode tijekom kaznenog postupka ako je to razmjerno s obzirom na okolnosti predmeta, uzimajući u obzir, između ostalog, je li odvjetnik prisutan ili nije i je li dijete lišeno slobode ili nije, uz pretpostavku da je najbolji interes djeteta uvijek na prvome mjestu.

2. Ako ispitivanje nije audiovizualno snimano, bilježi se na neki drugi odgovarajući način, na primjer pisanjem zapisnika koji se propisno provjerava.

3. Ovim člankom ne dovodi se u pitanje mogućnost postavljanja pitanja u svrhu utvrđivanja identiteta djeteta bez audiovizualnog snimanja.

Ograničavanje lišenja slobode

Članak 10.

1. Države članice osiguravaju da lišenje slobode djeteta u bilo kojoj fazi postupka bude ograničeno na najkraće moguće vrijeme. Treba uzeti u obzir dob i pojedinačnu situaciju djeteta, kao i osobite okolnosti predmeta.

2. Države članice osiguravaju da se lišavanje slobode, posebno pritvor, nameće djeci samo kao krajnja mjera. Države članice osiguravaju da se svaka odluka o pritvoru temelji na obrazloženoj odluci koja je podložna sudskom preispitivanju. Takva je odluka također podložna povremenom sudskom preispitivanju u razumnim vremenskim razmacima, koje obavlja sud po službenoj dužnosti ili na zahtjev djeteta, djetetovog odvjetnika ili pravosudnog tijela koje nije sud. Ne dovodeći u pitanje

neovisnost pravosuđa, države članice osiguravaju da se odluke koje se donose u skladu s ovim stavkom donesu bez nepotrebnog odgađanja.

Alternativne mjere

Članak 11.

Države članice osiguravaju da nadležna tijela, ako je moguće, koriste mjere koje predstavljaju alternativu pritvaranju (alternativne mjere).

Posebno postupanje u slučaju lišenja slobode

Članak 12.

1. Države članice osiguravaju da se djeca koja su u pritvoru odvoje od odraslih osoba, osim ako se smatra da je u najboljem interesu djeteta to ne činiti.

2. Države članice također osiguravaju da se djeca u policijskom pritvoru nalaze odvojeno od odraslih osoba, osim: (a) ako se ne smatra da je to u najboljem interesu djeteta; ili (b) u iznimnim okolnostima, ako to u praksi nije moguće, pod uvjetom da su djeca smještena s odraslima na način koji je u skladu s najboljim interesom djeteta.

3. Ne dovodeći u pitanje stavak 1., kada pritvoreno dijete navrši 18 godina, države članice predviđaju mogućnost da ta osoba, ako je to opravdano, ostane u odvojenom pritvoru u odnosu na druge odrasle osobe, uzimajući u obzir okolnosti pritvorene osobe i pod uvjetom da je to u skladu s najboljim interesom djece koja su u pritvoru s tom osobom.

4. Ne dovodeći u pitanje stavak 1. i uzimajući u obzir stavak 3., djeca mogu biti u pritvoru s mlađim odraslim osobama, osim ako je to suprotno najboljem interesu djeteta.

5. Kada su djeca pritvorena, države članice poduzimaju prikladne mjere s ciljem: (a) osiguranja i očuvanja njihovog fizičkog i psihičkog razvoja; (b) osiguranja njihovog prava na obrazovanje i odgoj, uključujući djecu s fizičkim poremećajima, osjetilnim oštećenjima ili poremećajima učenja; (c) osiguranja učinkovitog i redovitog ostvarivanja njihovog prava na obiteljski život; (d) osiguranja pristupa programima koji potiču njihov razvoj i njihovu reintegraciju u društvo; i (e) osiguranja poštovanja njihove slobode vjeroispovijesti ili uvjerenja. Mjere poduzete u skladu s ovim stavkom moraju biti razmjerne i primjerene trajanju pritvora. Točke (a) i (e) prvog podstavka primjenjuju se i na druge situacije lišavanja slobode, osim pritvora. Poduzete mjere moraju biti razmjerne i primjerene takvim situacijama lišavanja slobode. Točke (b), (c)

i (d) prvog podstavka primjenjuju se samo u situacijama lišavanja slobode koje nisu pritvor, samo u mjeri u kojoj je to primjereno i razmjerno u pogledu prirode i trajanja takvih situacija.

6. Države članice nastoje osigurati djeci koja su lišena slobode da se čim prije sastanu s nositeljem roditeljske odgovornosti kada je takav sastanak u skladu s istražnim i operativnim zahtjevima. Ovim se stavkom ne dovodi u pitanje određivanje druge odgovarajuće odrasle osobe u skladu s člankom 5. ili 15.

Pravovremeno i pozorno rješavanje predmeta

Članak 13.

1. Države članice poduzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da se kazneni postupci koji uključuju djecu rješavaju po hitnom postupku i s dužnom pažnjom.

2. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale da se prema djeci uvijek postupa s poštovanjem i primjereno s obzirom na njihovu dob, zrelost i razinu shvaćanja te uzimajući u obzir njihove posebne potrebe, uključujući probleme u komunikaciji koje ona mogu imati.

Pravo na zaštitu privatnosti

Članak 14.

1. Države članice osiguravaju zaštitu privatnosti djece tijekom kaznenog postupka.

2. S tim ciljem, države članice osiguravaju da su saslušanja pred sudom u kojima sudjeluju djeca uobičajeno zatvorena za javnost ili dopuštaju sudovima ili sucima da odluče takva saslušanja zatvoriti za javnost.

3. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale da se evidencija iz članka 9. ne širi u javnosti.

4. Poštujući slobodu izražavanja i informiranja te slobodu i pluralizam medija, države članice potiču medije na poduzimanje samoregulatornih mjera kako bi ostvarili ciljeve iz ovog članka.

Pravo djeteta na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom postupka

Članak 15.

1. Države članice osiguravaju da djeca imaju pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom saslušanja pred sudom u kojem sudjeluju.

2. Dijete ima pravo na pratnju druge odgovarajuće odrasle osobe koju sâmo imenuje i koju je kao takvu prihvatilo odgovarajuće nadležno tijelo ako nazočnost nositelja roditeljske odgovornosti u pratnji djeteta tijekom saslušanja pred sudom:

(a) nije u najboljem interesu djeteta;

(b) nije moguća jer nakon razumnih nastojanja nije moguće stupiti u kontakt ni s jednim nositeljem roditeljske odgovornosti ili njegov identitet nije poznat; ili

(c) može na temelju objektivnih i činjeničnih okolnosti znatno ugroziti kazneni postupak.

Ako dijete nije imenovalo drugu odgovarajuću odraslu osobu ili ako je dijete imenovalo odraslu osobu koja nije prihvatljiva nadležnom tijelu, nadležno tijelo, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta, određuje drugu osobu za pratnju djeteta. Ta osoba može biti i predstavnik tijela ili druge institucije nadležne za zaštitu i dobrobit djece.

3. Ako okolnosti koje su dovele do primjene točke (a), (b) ili (c) stavka 2. prestanu postojati, dijete ima pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom eventualnog nastavka saslušanja pred sudom.

4. Uz pravo osigurano stavkom 1., države članice osiguravaju djeci pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti, ili druge odgovarajuće odrasle osobe iz stavka 2., tijekom drugih faza postupka osim saslušanja pred sudom na kojima je dijete prisutno i za koje nadležno tijelo smatra da:

(a) je u najboljem interesu djeteta da bude u pratnji te osobe; i

(b) nazočnost te osobe neće dovesti u pitanje kazneni postupak.

Pravo djece osobno nazočiti i sudjelovati na svom suđenju

Članak 16.

1. Države članice osiguravaju da djeca imaju pravo nazočiti svom suđenju i sudjelovati u njemu te poduzimaju sve potrebne korake kako bi im omogućile učinkovito sudjelovanje, uključujući mogućnost da djeca budu saslušana i izraze svoja stajališta.

2. Države članice osiguravaju da djeca koja nisu bila nazočna na svom suđenju imaju pravo na novo suđenje ili na drugi pravni lijek, u skladu s Direktivom (EU) 2016/343 i prema uvjetima određenima u njoj.

Postupak na temelju europskog uhidbenog naloga

Članak 17.

Države članice osiguravaju da se prava iz članaka 4., 5., 6. i 8., članaka od 10. do 15. i članka 18. primjenjuju mutatis mutandis u odnosu na djecu koja su tražene

osobe u trenutku svojeg uhićenja na temelju europskog uhidbenog naloga u državi članici izvršenja.

Pravo na pravnu pomoć

Članak 18.

Države članice osiguravaju da se nacionalnim pravom povezanim s pravnom pomoći jamči učinkovito ostvarivanje prava na pomoć odvjetnika na temelju članka 6.

Pravni lijekovi

Članak 19.

Države članice osiguravaju da djeca koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenom postupku, kao i djeca koja su tražene osobe, u okviru nacionalnog prava imaju učinkovit pravni lijek u slučaju kršenja njihovih prava iz ove Direktive.

Osposobljavanje

Članak 20.

1. Države članice osiguravaju da osoblje tijela za izvršavanje zakonodavstva i osoblje ustanova za osobe lišene slobode koje se bavi predmetima koji uključuju djecu prođe određeno osposobljavanje do razine koja je prikladna za njihove kontakte s djecom u pogledu prava djece, odgovarajućih tehnika obavljanja razgovora, dječje psihologije, komunikacije na jeziku prilagođenom djetetu.

2. Ne dovodeći u pitanje neovisnost pravosuđa i razlike u organizaciji pravosuđa među državama članicama te vodeći računa o ulogama osoba koje su odgovorne za osposobljavanje sudaca i tužitelja, države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi osigurale da su suci i tužitelji koji sudjeluju u kaznenim postupcima koji uključuju djecu stručnjaci u tom području, da imaju učinkovit pristup posebnom stručnom osposobljavanju, ili oboje.

3. Uz dužno poštovanje neovisnosti pravne struke i uloge osoba koje su odgovorne za osposobljavanje odvjetnika, države članice poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi odvjetnicima koji sudjeluju u kaznenim postupcima koji uključuju djecu osigurale mogućnost stručnog osposobljavanja iz stavka 2.

4. Države članice, putem svojih javnih službi i financiranjem organizacija za pomoć djeci, potiču inicijative koje omogućuju onima koji djeci pružaju usluge potpore i retroaktivne pravde da prođu odgovarajuće osposobljavanje do razine koja je

prikladna za njihove kontakte s djecom i da poštuju standarde struke kako bi se osiguralo da se te usluge pružaju na nepristran, pravičan i stručan način.

Prikupljanje podataka

Članak 21.

Države članice do 11. lipnja 2021. i svake tri godine nakon toga šalju Komisiji dostupne podatke o provedbi prava iz ove Direktive.

Troškovi

Članak 22.

Države članice snose troškove koji nastaju zbog primjene članaka 7., 8. i 9., bez obzira na ishod postupka, osim, u pogledu troškova nastalih primjenom članka 8., ako su ti troškovi pokriveni zdravstvenim osiguranjem.

Klauzula o neregresiji

Članak 23.

Ništa u ovoj Direktivi ne tumači se kao ograničavanje ili odstupanje od bilo kojih prava ili postupovnih jamstava zajamčenih Poveljom, EKLJP-om ili drugim mjerodavnim odredbama međunarodnog prava, posebno Konvencijom UN-a o pravima djeteta, ili pravom bilo koje države članice kojim se pruža viša razina zaštite.

Prenošenje u nacionalno zakonodavstvo

Članak 24.

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 11. lipnja 2019. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih odredaba. Kada države članice donose te odredbe, one sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Izvješće

Članak 25.

Komisija do 11. lipnja 2022. podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću, procjenjujući opseg u kojem su države članice donijele nužne mjere u cilju usklađivanja s ovom Direktivom, uključujući evaluaciju primjene članka 6., zajedno sa zakonodavnim prijedlozima ako je to potrebno.

II. PRIMJENA MATERIJALNOPRAVNIH I PROCESNOPRAVNIH ODREDI PREKRŠAJNOG ZAKONA PREMA MALOLJETNIM POČINITELJIMA PREKRŠAJA

Materijalnopravne i procesnopravne odredbe koje se primjenjuju prema maloljetnim počiniteljima prekršaja propisane su Prekršajnim zakonom u Glavi IX. i Glavi XXIX. Sve druge prekršajne odredbe pojedinih zakona koji propisuju prekršaj primjenjuju se i prema maloljetnim počiniteljima prekršaja ako nisu u suprotnosti s odredbama Prekršajnog zakona, što se posebno odnosi na sankcije koje se mogu izreći i primijeniti maloljetnom prekršitelju.

Posebno treba voditi računa da je za primjenu odredbi *lex specialis* odlučna dob počinitelja u vrijeme počinjenja prekršaja bez obzira kada je pokrenut prekršajni postupak te da se ove odredbe ne primjenjuju na mlađe punoljetne osobe.

1. Primjena prekršajnoga materijalnog zakonodavstva prema maloljetnicima

Člankom 63. Prekršajnog zakona⁹ određuje se primjena materijalnih odredbi Prekršajnog zakona prema maloljetnicima kao posebnoj dobnoj kategoriji počinitelja prekršaja. Za primjenu materijalnih odredbi odlučna je dob počinitelja u vrijeme izvršenja prekršaja. Ostale materijalnopravne odredbe Zakona primjenjuju se samo ako nisu u suprotnosti s odredbama Glave IX., tako da će se primjenjivati i: Glava I.: Temeljne odredbe, Glava II.: Primjena prekršajnog prava Republike Hrvatske, Glava III.: Prekršaj, Glava IV.: Krivnja i Glava VII.: Zaštitne mjere.

---

⁹ Članak 63.

Prema maloljetnim počiniteljima prekršaja primjenjuju se materijalnopravne odredbe ovoga Zakona osim ako odredbama ove glave nije drukčije propisano.

Hrvatsko maloljetničko prekršajno zakonodavstvo uglavnom je usklađeno s odgovarajućim međunarodnim dokumentima kao što su Standardna minimalna pravila UN za provođenje sudskih postupaka prema maloljetnicima (Pekinška pravila, 1985.) i Konvencija o pravima djeteta (1989).

Pekinško Pravilo 1.4 definira maloljetničko pravosuđe kao integralni dio društvenog pravosuđa za mlade“. Maloljetničko pravosuđe smatrat će se sastavnim dijelom nacionalnog razvojnog procesa svake zemlje u sveobuhvatnom okviru socijalne pravde za sve mlade, te tako istovremeno služi zaštiti mladih i održavanju reda i mira u društvu“, dok pravilo 1.6 ukazuje na potrebu stalnog poboljšavanja maloljetničkog pravosuđa, a da se pritom ne zaostaje u razvoju progresivne društvene politike za mlade općenito: „ Službe maloljetničkog pravosuđa potrebno je sustavno razvijati i koordinirati s ciljem poboljšanja i održavanja kompetencije djelatnika uključenih u pružanje usluga, uključujući njihove metode, postupke i stavove.“ Prema opsegu pravila i definiciji, Standardna minimalna pravila primjenjuju se nepristrano na maloljetne počinitelje, bez ikakvih razlika, na primjer u pogledu rase, boje kože, spola, jezika, religije, političkih ili drugih opredjeljenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, vlasništva, rođenja ili drugog statusa. Pravilo 2.1 naglašava koliko je važno da se pravila primjenjuju nepristrano i bez ikakve iznimke: “Pravilo slijedi formulaciju 2. načela Deklaracije o pravima djeteta koje se poziva na Opću deklaraciju o pravima čovjeka i međunarodne paktove o pravima čovjeka kojima se svakom pojedincu priznaju sva prava i slobode sadržane u njima, bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno porijeklo i imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.

Sve te odrednice propisane su i Ustavom Republike Hrvatske i važećim zakonima iz širokog područja zakonodavne legislative.

Pojam maloljetnika

Članak 64.

(1) Maloljetnik je osoba koja je navršila četrnaest a nije navršila osamnaest godina života.

(2) Mlađi maloljetnik je osoba koja je navršila četrnaest a nije navršila šesnaest godina života.

(3) Stariji maloljetnik je osoba koja je navršila šesnaest a nije navršila osamnaest godina života.

Odvajanjem maloljetnih počinitelja prekršaja od ostalih kategorija (djece do 14 godina života i odraslih) te stvaranje zakonske kategorije maloljetnih počinitelja prekršaja postiže se strogo formalnim određivanjem starosnih granica kojima obuhvaćamo počinitelje prekršaja koji su u trenutku izvršenja djela prekršaja navršili 14, a nisu navršili 18 godina života. Jasnoća i preciznost formalnog kriterija određivanja granice maloljetništva, određivanjem starosne dobi prema dostignutom broju kalendarskih godina, onemogućava arbitrarnost, jer kriterij stvarne zrelosti s obzirom na stupanj biološkog i socijalnog razvoja ličnosti rijetko odražava pravu

stvarnost. Dijete s navršениh 14 godina života dobiva status maloljetnika koji zadržava sve do navršениh 18 godina kada stječe prekršajno pravnu punoljetnost te gubi sve privilegije i poseban status maloljetnog počinitelja prekršaja. Prekršajni zakon ne predviđa posebne prekršajnopravne odredbe koje bi se odnosile na mlađe punoljetne počinitelje prekršaja. Usporedbe radi, prema članku 2, Zakona o sudovima za mladež¹⁰ mlađi punoljetnik je osoba koja je u vrijeme počinjenja djela navršila 18 a nije navršila 21 godinu života. U pogledu visine starosne granice u različitim zakonodavstvima uočena je tendencija podizanja granice koja označava maloljetništvo u kaznenopravnom smislu, što ne čudi, jer se građanskopravna punoljetnost u europskim zemljama stiže između 18 i 21 godine života. Podizanjem gornje granice maloljetništva nastoji se omogućiti primjenu odgojnih mjera na širi krug nedoraslih osoba. Sudska praksa i kriminološka ispitivanja utvrdila su da kod mlađih punoljetnih počinitelja kaznenih djela eventualno odstupanje vrste djela i načina izvršenja od životne dobi tendira prema životnoj dobi starijeg maloljetnika, a ne prema dobi odraslih osoba. Upravo takva iskustva mogla bi poljuljati čvrsto izražene stavove da u prekršajnopravnom području nije svrhovito propisati mogućnost primjene odredbi koje se odnose na maloljetne počinitelje prekršaja i prema mlađim punoljetnim osobama, pod zakonom propisanim uvjetima. Sve to tim više što je ovakav stav u suprotnosti s preporukom Standardnih minimalnih pravila Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe (Pravilo 3.3) da se načela iz Pravila prošire i na mlađe punoljetnike.

Podjelom maloljetnika na mlađe i starije maloljetnike stvorene su dvije potkategorije za koje su s obzirom na to radi li se o mlađim ili starijim maloljetnicima vezane različite posljedice materijalnopravnog ili procesnopravnog karaktera. Člankom 9. PZ-a/07 propisana je prekršajna neodgovornost djece do navršene 14. godine života, tako da se prema njima ne mogu primijeniti prekršajne sankcije predviđene za maloljetnike. Stavkom 1. u navedenoj odredbi isključuje se odgovornost djeteta za počinjeni prekršaj, pojmovno ga određujući kao osobu koja u vrijeme počinjenja prekršaja nije navršila četrnaest godina života. Pojam "dijete" drugačije je definiran Konvencijom o pravima djeteta, tako da članak 1. Konvencije propisuje: "U smislu ove Konvencije, dijete je svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako se prema zakonu primjenjivom na dijete punoljetnost ne stječe ranije." Direktiva (EU) 2016/800 također definira dijete kao osobu mlađu od 18 godina.¹¹

Dodatnom usporedbom s člankom 10. Kaznenog zakona: "*Kazneno se zakonodavstvo ne primjenjuje prema djetetu koje u vrijeme kad je počinilo kazneno djelo nije navršilo četrnaest godina života,*" proizlazi da Prekršajni zakon ne primjenjuje dovoljno precizno pojmovno određenje djeteta, pa bi pravilnije bilo navesti da: „Dijete koje u vrijeme počinjenja prekršaja nije navršilo četrnaest godina života ne odgovara za prekršaj”.

Prekršajnim zakonom propisana je mogućnost kažnjavanja roditelja ili druge osobe koja nadzire dijete ako je taj prekršaj u izravnoj vezi s propuštenim nadzorom roditelja ili druge osobe. Zakon o prekršajima¹² nije propisivao tu

¹⁰ „Narodne novine“ broj 84/11, 143/12, 148/13, 56/15, 126/19

¹¹ Članak 3. Direktive (EU) 2016/800

¹² „Narodne novine“ broj: 88/02, 122/02,187/03,105/04 i 127/04-isp.

mogućnost koja je bila u primjeni prije stupanja na snagu tog zakona. Naime, Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira¹³ u članku 27. propisuje kažnjavanje roditelja ili staratelja čije dijete ili štíćenik učini prekršaj utvrđen ovim Zakonom ukoliko je izvršeni prekršaj posljedica lošeg odgoja ili zanemarivanja nadzora nad djetetom ili štíćenikom. Sudska praksa je u primjeni navedene odredbe zauzela stav da se u svakom slučaju treba dokazivati da je dijete prekršaj počinilo upravo zbog lošeg odgoja i zanemarivanja nadzora nad djetetom. Međutim, s obzirom na terminologiju citirane odredbe u kojoj se ističe pojam dijete, Konvenciju o pravima djeteta, kao i terminologiju Prekršajnog zakona u odnosu na razlikovanje pojma maloljetnika od pojma djeteta, moguće su dvojbe hoće li se, primjerice, članak 27. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira primijeniti samo u slučaju kada je prekršaj počinilo dijete u smislu terminologije Prekršajnog zakona, ili će se tumačiti šire i na kategoriju maloljetnih počinitelja prekršaja, djece od 14 do 18 godina života. Radi lakšeg snalaženja u terminologiji korisno je usporediti naprijed istaknuto sa Standardnim minimalnim pravilima Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe ("Pekinška pravila") koja se obzirom na opće temeljne perspektive odnose općenito na sveobuhvatnu društvenu politiku, a cilj im je promicanje dobrobiti mladih u najvećoj mogućoj mjeri.

U pravilu 2.2 Pekinških pravila za potrebe ovih pravila države članice primjenjuju sljedeće definicije na način koji je u skladu s njihovim pravnim sustavima i konceptima:

- (a) Maloljetnik je dijete ili mlada osoba prema kojoj se u odgovarajućem pravnom sustavu postupa drukčije nego prema odrasloj osobi počinitelju.
- (b) Kazneno djelo je svako ponašanje (čin ili propust) kažnjiv zakonom u odgovarajućem pravnom sustavu;
- (c) Maloljetni počinitelj je dijete ili mlada osoba osumnjičena za počinjenje ili osuđena za počinjenje kaznenog djela.

Pravilo 3.3. izražava tendenciju proširivanja načela utjelovljenih u pravilima na mlade počinitelje. Za razliku od Zakona o sudovima za mladež prekršajni zakon u tom dijelu nije usklađen s navedenim pravilom jer se matrijalnopravne i procesnopravne odredbe Prekršajnog zakona koje se primjenjuju prema maloljetnim počiniteljima prekršaja ne primjenjuju i prema mlađim punoljetnim osobama (18 do 21 godine života).

Vrste sankcija

Članak 65.

(1) Prema osobi koja je prekršaj počinila kao maloljetnik, kao prekršajnopravne sankcije primjenjuju se odgojne mjere, zaštitne mjere i kazne (novčana kazna i maloljetnički zatvor).

---

¹³ „Narodne novine“ 41/1977., 47/1989., 55/1989., 83/1989., 47/1990., 55/1991. i 29/1994.

(2) Prema osobi koja je počinila prekršaj kao mlađi maloljetnik, kao prekršajnepravne sankcije za počinjeni prekršaj mogu se primijeniti samo odgojne mjere.

(3) Prema osobi koja je počinila prekršaj kao stariji maloljetnik, kao prekršajnepravne sankcije za počinjeni prekršaj mogu se primijeniti odgojne mjere, a uz uvjete predviđene ovim Zakonom mogu se izreći novčana kazna i maloljetnički zatvor.

(4) Zaštitne mjere prema maloljetnim počiniteljima prekršaja mogu se primijeniti uz uvjete određene ovim Zakonom.

Vrste prekršajnepravnih sankcija propisane su člankom 5. Prekršajnog zakona. Prekršajnepravne sankcije koje se mogu propisati zakonom kojim se propisuje prekršaj i koje se mogu izreći odnosno primijeniti prema počinitelju prekršaja su kazna (novčana i zatvor), zaštitne mjere sukladno članku 50. stavku 2. ovog Zakona. Prekršajnepravne sankcije propisane ovim Zakonom su i mjere upozorenja (opomena i uvjetna osuda), zaštitne mjere (članak 50. stavak 1.) i odgojne mjere. Odlukom jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao prekršajnepravna sankcija može se propisati i počinitelju prekršaja izreći samo novčana kazna. Za svaku vrstu prekršajnepravnih sankcija propisom se određuje njihova visina i trajanje, a nijedna se prekršajnepravna sankcija ne može propisati ni izreći odnosno primijeniti u neodređenoj visini ili na neodređeno vrijeme, osim ako ovim zakonom nije određeno drugačije.

Glede prekršajnepravnih kazni (novčana kazna i kazna zatvora), opće je pravilo da se kazna zatvora može propisati samo kao alternativna kazna, uz novčanu kaznu kao glavnu kaznu (članak 31. stavak 3. PZ/07).

Člankom 65. Prekršajnog zakona propisane su vrste sankcija koje se mogu primijeniti prema maloljetnim počiniteljima prekršaja, s obzirom na dob u vrijeme počinjenja djela. Pravni položaj maloljetnih delinkvenata oduvijek se razlikovao od pravnog statusa punoljetnih počinitelja kaznenih djela, kao i počinitelja prekršaja. Poseban položaj maloljetnih počinitelja prekršaja determiniran je i propisivanjem posebnog sustava sankcija koje se razlikuju od sankcija za punoljetne počinitelje. U prošlom stoljeću razvoj kaznenog prava za maloljetnike kretao se u pravcu sve većeg razlikovanja i postupnog odvajanja od općeg kaznenog prava, tako da se danas može govoriti o maloljetničkom kaznenom pravu kao posebnoj grani kaznenog prava. Razvoj maloljetničkog prekršajnog prava znatno je zaostajao sve do stupanja na snagu Zakona o prekršajima (Narodne novine 88/02.) koji konačno proširuje katalog sankcija koje se mogu primijeniti prema maloljetnim počiniteljima prekršaja preuzimanjem odgojnih mjera iz članka 6. stavka 1. točke 1., 2. i 3 Zakona o sudovima za mladež. U novom Zakonu o sudovima za mladež to su odgojne mjere iz članka 7. stavka 1. točke 1., 2., i 5. Odgojne mjere sudskog ukora i posebne obveze izriču se kada je potrebno utjecati na maloljetnikovu ličnost i ponašanje mjerama upozorenja, usmjeravanja ili drugim odgovarajućim mjerama kratkotrajnog karaktera. Odgojna mjera upućivanja u centar za odgoj u katalogu prekršajnepravnih odgojnih mjera je najstroža i izriče se prema maloljetnom počinitelju prekršaja kojeg je potrebno za kraće vrijeme izdvojiti iz njegove životne sredine i utjecati na njegovu ličnost. Obzirom na okolnost da su prekršaji koje čine maloljetnici uglavnom situacijskog karaktera blaže odgojne mjere čine se dostatnim ako se dovoljno

pozorno utvrde sve odlučne činjenice prije odabira odgovarajuće odgojne mjere. Sve to omogućava individualizaciju tretmana, a time i ostvarivanje svrhe primjene sankcije prije svega utjecaj na odgoj maloljetnika, razvoj ličnosti i jačanje osobne odgovornosti (članak 66. PZ/07). Odgojne mjere su vrsta sankcija koja korespondira pedagoškom statusu počinitelja prekršaja, a kazna korespondira krivnji. Specifičnost je kazne maloljetničkog zatvora da korespondira ne samo krivnji nego i pedagoškom statusu međutim, upitna je uloga novčane kazne, bez obzira jesu li ostvarene zakonske pretpostavke za izricanje.

Prema maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja prekršaja navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mlađi maloljetnik) mogu se primijeniti odgojne mjere i zaštitne mjere. Prema maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja prekršaja navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), mogu se primijeniti odgojne mjere, zaštitne mjere, a može se izreći novčana kazna i kazna maloljetničkog zatvora. U odnosu na zaštitne mjere primjenjuje se Glava VII. Prekršajnog zakona.

Osim navedenog, kad se radi o maloljetnim počiniteljima prekršaja zakonodavac ne vezuje primjenu određene odgojne mjere za zapriječenu kaznu za pojedini prekršaj, tako da vrsta i težina prekršaja u primijeni maloljetničkih sankcija nemaju istu ulogu kao u postupku odabira sankcije punoljetnim počiniteljima prekršaja, sudu je ostavljena velika sloboda u odabiru sankcije kojom će se najučinkovitije ostvariti svrha primjene.

Svrha odgojnih mjera i maloljetničkog zatvora

Članak 66.

Uz opću svrhu prekršajnopравnih sankcija, svrha je posebnih maloljetničkih sankcija pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora te osiguranjem opće izobrazbe maloljetnog počinitelja prekršaja utjecati na njegov odgoj, razvijanje njegove cjelokupne ličnosti i jačanje njegove osobne odgovornosti.

Kao što je već istaknuto odgojne mjere su vrsta sankcija koja korespondira pedagoškom statusu počinitelja prekršaja, a kazna korespondira krivnji. Članak 66. PZ/07 ne propisuje svrhu novčane kazne, tako da se nameće pitanje je li to omaškom ispušteno, prepisivanjem članka 5. Zakona o sudovima za mladež (članak 6. novog Zakona o sudovima za mladež), koji niti ne propisuje mogućnost izricanja novčane kazne maloljetnim počiniteljima kaznenih dijela, ili se može biti svrha izricanja novčane kazne maloljetnim počiniteljima prekršaja određuje unutar opće svrhe prekršajnopравne sankcije (članak 32.PZ-a/07). U potonjem slučaju novčanoj kazni izrečenoj maloljetniku oduzeo bi se odgojni utjecaj, što bi bilo suprotno prihvaćenom načelu svrhe maloljetničkih sankcija: prvenstveno odgoj, podredno kažnjavanje. Razlika između maloljetničkih sankcija i sankcija koje se izriču i primjenjuju prema punoljetnim počiniteljima prekršaja prije svega se očituje u njihovoj posebnoj svrsi primijene. Glavni cilj primjene je specijalno preventivni učinak

na ličnost maloljetnog prekršitelja kroz njihov odgojni i zaštitni karakter. Osim što su ovom odredbom date opće upute sudu kako postupiti pri izboru najpogodnije odgojne mjere, na svrhu odgojnih mjera zakonodavac izričito upućuje kod primjene sudskog ukora (članak 68. PZ/07) i upućivanja u centar za odgoj (članak 70. PZ/07). Propisujući svrhu maloljetničkih sankcija ovaj članak najprije upućuje na opću svrhu prekršajnopравnih sankcija (članak 6. PZ/07) u okviru koje se ostvaruje i posebna svrha maloljetničke sankcije ističući ciljeve koji se trebaju postići: utjecati na odgoj maloljetnika, razvijanje njegove cjelokupne ličnosti i jačanje osobne odgovornosti. Kao sredstva kojima bi se ti ciljevi trebali ostvariti navode se: pružanje zaštite, brige, pomoći i nadzora te osiguranje opće izobrazbe maloljetnog počinitelja prekršaja. Ne ističe se posebno generalno preventivni utjecaj maloljetničkih sankcija na sprječavanje maloljetnika da ubuduće čine prekršaje, međutim, generalno preventivna svrha sadržana u članku 6. PZ/07 izvodi se iz dijela odredbe kojom se upućuje na opću svrhu prekršajnopравnih sankcija. Preduvjet postizanja svrhe sankcije svakako je pravilan odabir u skladu sa subjektivnim i objektivnim kriterijima. Sve činjenice i okolnosti za izbor odgojne mjere mogu se svrstati u četiri skupine. U prvoj skupini su činjenice vezane za ličnost maloljetnika kao što su dob, tjelesna i duševna razvijenost, psihičke osobine i osobine ličnosti, u drugoj su skupini modaliteti izvršenja djela osobito težina i narav djela pobude i okolnosti iz kojih je djelo počinjeno i njegovo ponašanje nakon počinjenja djela; u trećoj skupini su činjenice vezane za obiteljske prilike, obrazovanje i odgoj maloljetnika, a u četvrtoj podaci o prekršajnopравnom povratu. Međutim, prije svega treba imati u vidu načelo subjektivne odgovornosti jer i za maloljetne počinitelje prekršaja vrijedi načelo krivnje propisano člankom 4. PZ/07.

Svi istaknuti ciljevi propisani u članku 66. PZ/07 usklađeni su s pravilom 5.1 Pekinških pravila koje propisuje da je maloljetničko pravosuđe dužno naglašavati dobrobit maloljetnika i jamčiti da će svaka reakcija na maloljetnog počinitelja biti u skladu s okolnostima počinitelja i počinjenog djela.

U ovom pravilu izražen je glavni cilj maloljetničkog pravosuđa: promocija dobrobiti maloljetnika. Ovaj cilj određen je sukladno članku 3. Konvencije o pravima djeteta koji u stavku 1. propisuje da su u svim aktivnostima koje se tiču djece od primarnog značenja interesi djeteta bez obzira na to da li ih provode javne ili privatne institucije za socijalnu zaštitu, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tijela. U pravnim sustavima koji slijede model kaznenog suda znači da treba izbjegavati isključivo kaznene mjere. U našem maloljetničkom kaznenom i prekršajnom zakonodavstvu navedeni cilj je izražen kroz načelo prvenstva odgoja i podrednog kažnjavanja.

Drugi cilj je „načelo proporcionalnost“ izraženo kroz pravedno postupanje. Reakcija prema maloljetnom počinitelju mora biti razmjerna težini djela i osobnim okolnostima. Ove okolnosti koje se odnose na konkretnog maloljetnog počinitelja (društveni status, obiteljska situacija, posljedice djela, spremnost da nadoknadi štetu) trebaju utjecati na proporcionalnost reakcije i važne su za individualizaciju sankcije. Sve navedeno izraženo je u Smjernicama Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije (Rijadske smjernice) koje u temeljnim načelima ističu da je maloljetnička delinkvencija ključan dio prevencije zločina u društvu, da mlade

osobe mogu razviti ne-kriminogena stajališta uključivanjem u zakonite, društveno korisne aktivnosti i usvajanjem humanističke orijentacije, da je mladenačko ponašanje koje je suprotno općim društvenim normama i vrijednostima, često dio sazrijevanja i odrastanja, a da obilježavanje mlade osobe pridjevima „devijantan“, „delinkventan“ ili „gotovo delinkventan“ često pridonosi razvijanju obrasca upravo takvog ponašanja.

Vrste odgojnih mjera

Članak 67.

(1) Odgojne mjere su:

1. sudski ukor,
2. posebne obveze,
3. upućivanje u centar za odgoj¹⁴.

Odgojne mjere iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se kada je potrebno utjecati na maloljetnikovu ličnost i ponašanje mjerama upozorenja, usmjeravanjem ili drugim primjerenim mjerama.

Razvoj maloljetničkog prekršajnog prava rezultirao je proširivanjem kataloga sankcija koje se mogu primijeniti prema maloljetnim počiniteljima prekršaja, propisivanjem odgojnih mjera. Prema maloljetnom počinitelju prekršaja mogu se primijeniti ukupno tri odgojne mjere, koje su ujedno prve tri odgojne mjere propisane člankom 6. Zakona o sudovima za mladež koji je bio na snazi u vrijeme donošenja Prekršajnog zakona. Novim Zakonom o sudovima za mladež katalog odgojnih mjera propisan je u članku 7. Prema novom Zakonu o sudovima za mladež to više nisu prve tri odgojne mjere, jer je odgojna mjera upućivanja u centar za odgoj sada peta po redu prema težini s novim nazivom „upućivanje u disciplinski centar“. U Prekršajnom zakonu to su mjere kratkotrajnog tretmana koje se primjenjuju kada je za svrhu primjene dovoljan prijekor ili nametanje neke obveze, naloga, dužnosti ili upozorenja na nedopuštenost ponašanja. Specifičnosti maloljetnih počinitelja prekršaja, kao osoba koje još uvijek nemaju u potpunosti formiranu ličnost, u razvojnoj dobi u kojoj kod mnogih nisu jasno određeni i prihvaćeni kriteriji sustava vrijednosti, što ih čini pogodnim i pozitivnom utjecaju odgovarajućim odgojnim mjerama, opravdava i određuje ulogu koju ostvaruju odgojne mjere prema maloljetnicima, osobito ostvarujući svoju odgojnu svrhu u specijalnoj prevenciji. Učinkovitost suđenja u prekršajnom području u ostvarivanju ciljeva politike suzbijanja kriminaliteta ima važnu ulogu osobito u primijeni sankcija prema maloljetnim počiniteljima prekršaja jer se pravilnom i brzom reakcijom, primjenom odgovarajuće odgojne mjere može prevenirati da se ti isti maloljetnici ne evidentiraju kao počinitelji kaznenih djela, bilo kao maloljetne ili punoljetne osobe.

---

¹⁴ U stvari se radi o odgojnoj mjeri upućivanja u disciplinski centar. Pojam „centar za odgoj“ napušten je, kako u zakonodavnom smislu tako i u praksi.

Usklađivanjem materijalnih odredbi maloljetničkog prekršajnog zakonodavstva s odredbama Zakona o sudovima za mladež, donekle je osuvremenjen odabir odgovarajuće sankcije prema maloljetnom počinitelju prekršaja. Međutim, Prekršajni zakon ne prati u dovoljnoj mjeri dinamizam razvoja maloljetničkog kaznenog zakonodavstva, tako da se može govoriti o izvjesnoj podnormiranosti. Nastojanje pojednostavljivanja odredbi nije rezultiralo najsretnijim rješenjima. Primjerice, Prekršajni zakon ne propisuje mogućnost obustave izvršenja i izmjene odluke o odgojnim mjerama, kao i ponovno odlučivanje o odgojnoj mjeri. Tako je člankom 18. stavkom 1. Zakon o sudovima za mladež propisano da, kad se poslije donošenja odluke kojom je izrečena odgojna mjera pojave okolnosti kojih nije bilo u vrijeme donošenja odluke ili se za njih nije znalo, a one bi očito utjecale na izbor mjere, sud može izvršenje izrečene mjere obustaviti ili izrečenu mjeru zamijeniti drugom mjerom, a stavkom 2. da sud može tijekom izvršenja odgojne mjere, s obzirom na postignuti uspjeh, obustaviti mjeru ili je zamijeniti mjerom kojom će se bolje postići svrha odgojnih mjera, i to uz ova ograničenja. Isto tako članak 20. stavak 1. ZSM/11 propisuje da ako je od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena zavodska odgojna mjera proteklo više od jedne godine, a od pravomoćnosti odluke kojom je izrečena druga odgojna mjera više od šest mjeseci, a da izvršenje nije ni započeto, sud će ponovno odlučiti o potrebi izvršenja izrečene mjere. Pritom sud može odlučiti da se izrečena mjera izvrši, ne izvrši ili zamijeni nekom drugom mjerom.

Iako je katalog odgojnih mjera u Prekršajnom zakonu znatno manji svakako je trebalo propisati navedene mogućnosti jer se taj nedostatak pokazao nepotrebnim ograničenjem u sudskoj praksi upravo imajući u vidu promjenjivost ličnosti maloljetnog počinitelja prekršaja koji prolazi kroz brzi razvojni proces u dobi sazrijevanja. Osim navedenog, upitna je svrha primjene odgojne mjere kada je od pravomoćne odluke do izvršenja protekao duži vremenski period.

Sudski ukor

Članak 68.

(1) Sud će primijeniti sudski ukor ako se iz maloljetnikovog odnosa prema počinjenom prekršaju i njegovoj spremnosti da ne čini prekršaje može zaključiti da će i samim prijekorom biti postignuta svrha odgojne mjere.

(2) Pri primjeni ukora sud će maloljetniku ukazati na društvenu neprihvatljivost i štetnost njegova ponašanja te da mu se za slučaj ponovnog počinjenja prekršaja može primijeniti i teža sankcija.

Primjenom sudskog ukora maloljetniku se upućuje jednokratni prijekor zbog počinjenog prekršaja uz uvjet da je sud došao do zaključka da će se i samim prijekorom postići svrha odgojne mjere.

Stoga bi sud prije izricanja ukora trebao pažljivo ocijeniti sve utvrđene činjenice s ciljem pravilne procijene učinka ove odgojne mjere na ličnost maloljetnika i njegovo buduće ponašanje. Prije svega sud treba utvrditi kakav je odnos maloljetnika prema počinjenom dijelu, osobito neposredno prije, za vrijeme i nakon počinjenja prekršaja. Ova odgojna mjera može se primijeniti naročito prema maloljetnom počinitelju koji je prekršaj počinio zbog maloljetničke nepromišljenost,

spontano i lakomisleno te ako se kaje zbog svog djela i shvaća posljedice. Međutim, važna je i maloljetnikova spremnost da ubuduće ne čini prekršaje, što sud može utvrditi na temelju svih raspoloživih činjenica u odnosu na ličnost maloljetnika i okolnosti u kojima živi. Sudski ukor je jednokratnog karaktera jer se iscrpljuje samim činom izricanja tako da sud ne bi trebao olako primijeniti ovu najblažu odgojnu mjeru bez prethodnog utvrđivanja navedenih okolnosti jer može postići suprotni učinak. Naime, svrha primijenjene odgojne mjere ne može se postići jednokratnim prijekorom uz izostanak bilo kakvog osobnog doprinosa ako se radi o maloljetnom počinitelju koji ne shvaća društvenu neprihvatljivost svog ponašanja, ne kaje se za počinjeni prekršaj, a ujedno je u okruženju u kojem živi: obitelj, škola, prijatelji, izložen nizu rizičnih čimbenika. Iako su jasno određene okolnosti kada je svrhovito primijeniti sudski ukor prema maloljetnom počinitelju prekršaja sudska praksa pokazuje da suci često primjenjuju ovu najblažu odgojnu mjeru prema počiniteljima težih prekršaja iz Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i Zakona o sigurnosti prometa na cestama, kod već evidentiranih prekršitelja. Kod recidivista evidentan je izostanak spremnosti da ubuduće ne čini prekršaje tako da u tom slučaju nema mjesta primjeni ove odgojne mjere.

Važna je i uloga suda u samom činu izricanja, načinu i sadržaju riječi koje sud upućuje maloljetniku, kako bi ozbiljno shvatio i prihvatio izraženi prijekor, kao i činjenicu da mu se u slučaju ponovnog počinjenja može primijeniti teža sankcija. Stvar je ocijene suda hoće li objaviti rješenje odmah (članak 179. PZ/07), no u slučaju kad se odluči prema maloljetniku primijeniti sudski ukor, budući se radi o odgojnoj mjeri koja je jednokratnog karaktera i iscrpljuje se samim izricanjem, bilo bi svrhovito odmah objaviti rješenje.

Posebne obveze

Članak 69.

(1) Sud može maloljetniku odrediti jednu ili više posebnih obveza ako ocijeni da će njihovom primjenom pozitivno utjecati na maloljetnika i njegovo ponašanje.

(2) Sud može maloljetniku odrediti obvezu:

1. da se ispriča oštećeniku,
2. da prema vlastitim mogućnostima popravi ili nadoknadi štetu nastalu prekršajem,
3. da se uzdrži od posjećivanja određenih mjesta i kloni društva određenih osoba koje na njega štetno utječu,
4. da se uz suglasnost maloljetnikovoga zakonskog zastupnika podvrgne odvikavanju i liječenju od droge ili drugih ovisnosti,
5. da se radi učenja ili provjere znanja prometnih propisa uputi u nadležnu ustanovu za osposobljavanje vozača,

6. da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili na poslove komunalnog ili ekološkog značenja,

7. da se uključi u rad športskih i drugih sekcija uz pedagoški nadzor u školi,

8. da se uključi u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalištu za mlade.

(3) Određene posebne obveze mogu trajati najdulje šest mjeseci i ne smiju ometati maloljetnikovo školovanje ili zaposlenje.

(4) U okviru obveze iz stavka 2. točke 2. ovoga članka sud će odrediti oblike i način popravljivanja naknade štete, no pri tome osobni rad maloljetnika ne smije trajati više od 20 sati unutar roka od mjesec dana i mora biti tako raspoređen da ne ometa školovanje ili zaposlenje maloljetnika.

(5) Pri određivanju posebnih obveza sud će maloljetnika posebno upozoriti da ga se zbog skrivljenog neispunjavanja obveza može uputiti u centar za odgoj.

(6) Izvršenje posebnih obveza provodi se uz nadzor centra za socijalnu skrb koji o tome izvještava sud.

(7) Centar za socijalnu skrb dužan je voditi posebnu evidenciju za svakog maloljetnika prema kojem je sud primijenio odgojnu mjeru.

Proširivanjem prekršajnopравnih sankcija na odgojne mjere posebnih obveza, koje se još nazivaju „alternativne sankcije“, Prekršajni zakon, kao i Zakon o prekršajima (NN 88/02.) slijedi rješenja iz suvremenog maloljetničkog zakonodavstva. Osnovni cilj ovih sankcija je apelirati na vlastitu odgovornost maloljetnika, koliko god je to moguće uspostaviti vezu između sankcije i prekršaja tako da maloljetni počinitelj aktivno sudjeluje na provođenju sankcije. Odgovarajuća kombinacija zabrane i naloga, u skladu s osobnim svojstvima maloljetnika, životnim prilikama u kojima živi, može pozitivno utjecati na sadržaj njegovog ponašanja i neutralizirati rizične čimbenike negativnih utjecaja socijalnog okruženja. Zakon taksativno navodi osam posebnih obveza i zabrana, tako da sud ne može primijeniti obvezu ili zabranu koja nije izričito zakonom navedena, međutim, može ih kumulirati tako da jednom odlukom maloljetniku odredi ispunjenje dvaju ili više naloga pazeći pri tome da se pojedine posebne obveze ne isključuju. Stavkom (3) propisana je maksimalna dužina trajanja pojedine posebne obveze tako da niti jedna obveza ne može trajati duže od šest mjeseci, a u stavku (4) posebno se određuju uvjeti i dužina trajanja osobnog rada maloljetnika. Stavak (5) predviđa mogućnost upućivanja maloljetnika u centar za odgoj zbog skrivljenog neispunjavanja obveze ili obveza iz stavka (2). Ova mogućnost preuzeta je iz odredbe članka 9. stavka 9. prethodno važećeg Zakona o sudovima za mladež (članak 10. stavak 10. novog Zakona o sudovima za mladež). Međutim, Prekršajni zakon ne propisuje rokove i postupak utvrđivanja skrivljenog neizvršavanja posebne obveze. Prije donošenja rješenja po potrebi bi trebao ispitati maloljetnika, roditelja ili skrbnika maloljetnika ili druge osobe, te pribaviti potrebno izvješće nadležnog Centra socijalne skrbi. Odluka se donosi u formi rješenja. Ova mjera nije posebna sankcija, u pravno dogmatskom smislu radi se o biću posebnog delikta koji mogu počinuti samo osobe kojima je sud odredio posebnu obvezu. Mjera

se razlikuje od odgojne mjere iz članka 70. PZ-a/07 kako prema pravnoj osnovi, tako i prema svrhama koje se žele postići. Pravna osnova je neposluš ili nedisciplinovanost u odnosu prema obvezama i dužnostima koje proizlaze iz odgojne mjere posebne obveze. Za primjenu te mjere nužan je svjestan i voljan negativan odnos maloljetnika prema obvezama koje su sastavni dio napora usmjerenog na njegov odgoj i preodgoj, s pretpostavkom da je prethodno upozoren da može biti upućen u Centar za odgoj. Mora se utvrditi da je maloljetnik te posebne obveze mogao izvršiti iako je za to bilo potrebno uložiti napore i odricanja koji su se od njega obzirom na njegovu ličnost i objektivne okolnosti mogli očekivati. Sud nije u obvezi uvijek primijeniti ovu odredbu, nego će procijeniti od slučaja do slučaja s obzirom na utvrđene činjenice kroz razgovor s maloljetnikom, njegovim roditeljima ili skrbnikom te po potrebi nakon pribavljenog mišljenja nadležnog centra socijalne skrbi. U stavku (6) i (7) posebno je istaknuta uloga centra socijalne skrbi koji provodi nadzor izvršenja posebnih obveza, izvještava o tome sud, a ujedno je dužan voditi posebnu evidenciju za svakog maloljetnika prema kojem je sud primijenio odgojnu mjeru.¹⁵

Zakon o sudovima za mladež (NN 84/11) propisuje čak 16 posebnih obveza, dvostruko više nego Prekršajni zakon. Veći broj raznovrsnih posebnih obveza zasigurno bi sudovima omogućio učinkovitije ostvarivanje odgojne svrhe i specijalno preventivni učinak odgojnih mjera. Pri tome je važna i sloboda suda u mogućnosti primjene posebne obveze koja je strogo individualizirana s obzirom na osobna svojstva maloljetnog počinitelja, okolnosti u kojima živi, okolnosti počinjenja prekršaja, odnos maloljetnika prema djelu i štetnoj posljedici. O posebnosti ove alternativne sankcije očito se vodilo računa u novom ZSM/11 koji u članku 10. stavku 16. propisuje da sud može odrediti "druge obveze koje su primjerene s obzirom na počinjeno kazneno djelo, osobne i obiteljske prilike maloljetnika".

Suvremeniji katalog posebnih obveza, s obzirom na njihov karakter, svakako bi ojačao postizanje svrhe primjene odgojnih mjera u prekršajnom području suđenja.

Upućivanje u centar za odgoj

Članak 70.

(1) Sud će primijeniti mjeru upućivanja maloljetnika u centar za odgoj kada ocijeni da je za ostvarenje svrhe odgojnih mjera potrebno pojačanim mjerama utjecati na njegovu ličnost i ponašanje.

(2) Maloljetnika prema kojem je primijenjena mjera iz stavka 1. ovoga članka sud može uputiti u centar:

1. na određen broj sati tijekom dana u trajanju od najmanje osam, a najdulje četrnaest dana,
2. na neprekidni boravak u trajanju od osam dana.

---

¹⁵ Pravilnik o evidenciji odgojnih mjera, „Narodne novine“ broj 111/02

(3) Pri primjeni mjere iz stavka 1. ovoga članka pazit će se da radi njezina izvršenja maloljetnik ne izostane s redovitog školovanja ili s radnog mjesta.

(4) Boravak maloljetnika u centru mora biti ispunjen djelatnostima primjerenim njegovim osobinama i usmjeren na razvijanje osjećaja odgovornosti.

Odgojna mjera upućivanja u centar za odgoj je specifična odgojna mjera kojoj je cilj kratkotrajnim i intenzivnim tretmanom, primjenom odgovarajućih pedagoških i psiholoških mjera izvršiti utjecaj na ličnost maloljetnika čije je ponašanje kojim je ostvareno zakonsko obilježje prekršaja izraz drskosti, obijesti, nepoštovanja i omalovažavanja pravnog reda i društvenih vrijednosti. U izvršenju ove odgojne mjere prevladava odgojni sadržaj, preuzeta je iz Zakona o sudovima za mladež (članak 10. starog ZSM). Međutim, novi Zakon o sudovima za mladež promijenio je naziv odgojne mjere, tako da je člankom 13. propisana kao „odgojna mjera upućivanja u disciplinski centar“. Prekršajni zakon nije pratio izmjene Zakona o sudovima za mladež tako da je u većem dijelu podnormiran, što je u konačnici dovelo do mnogobrojnih problema u vođenju postupka prema maloljetnim počiniteljima prekršaja, koji su doduše dijelom ublaženi izmjenom članka 82. Prekršajnog zakona ponovnim propisivanjem mogućnosti supsidijarne primjene Zakona o sudovima za mladež u prekršajnom postupku prema maloljetnim počiniteljima prekršaja. U Prekršajnom zakonu znatno je skraćeno trajanje ove odgojne mjere, tako da se s obzirom na njezinu specifičnost može dovesti u sumnju očekivanje da će se intenzivan odgojni učinak postići u tako kratkom vremenskom razdoblju. Provođenje odgojne mjere kojom bi se u kratkom vremenskom razdoblju trebao izvršiti intenzivniji odgojni utjecaj na maloljetnika svakako je veliki izazov stručnom osoblju nadležnog centra socijalne skrbi. Naime, boravak maloljetnika u centru mora biti ispunjen djelatnostima primjerenim njegovim osobinama i dobi, učenjem, korisnim radom koji odgovara njegovim sposobnostima i interesima, aktivnostima usmjerenim na razvijanje socijalnih vještina, te drugim odgojnim sadržajima usmjerenim na razvijanje odgovornosti prema sebi i drugima.¹⁶

Novčana kazna

(1) Novčanu kaznu sud može izreći počinitelju prekršaja starijem maloljetniku koji ostvaruje osobne prihode vlastitim radom ili imovinom ako utvrdi da s obzirom na narav i težinu počinjenog prekršaja treba izreći tu kaznu.

(2) Neplaćena novčana kazna ne može se zamijeniti mjerom zatvora ni radom za opće dobro na slobodi, ali će se prisilno naplatiti na imovini maloljetnika, njegova roditelja ili druge osobe koja za njega skrbi.

---

¹⁶ članak 13. stavak 4. ZSM.

Člankom 35. Prekršajnog zakona propisan je opći minimum i maksimum novčane kazne koja se može propisati i izreći za pojedine prekršaje kao i određivanje načina plaćanja.

Novčana kazna je u sustavu prekršajnih kazni glavna kazna, stoga je prema broju izrečenih kazni punoljetnim počiniteljima prekršaja dominantna. Sve je važnija uloga upravo novčane kazne jer direktno pogađa životni standard, međutim zbog sve većeg broja materijalno ugroženih veća je i uloga odgovornost suca u procesu individualizacije kazne. Stoga je važno da je za većinu prekršaja novčana kazna propisana u rasponu, tako da će sudac prilikom odmjeravanja kazne primijeniti opće pravilo o izboru vrste i mjere kazne iz članka 36. Prekršajnog zakona koji izričito propisuje da će izričući počinitelju prekršaja novčanu kaznu sud uzeti u obzir i njegovo imovno stanje.

Ograničena je mogućnost izricanja novčane kazne s obzirom na dob maloljetnika u vrijeme počinjenja djela prekršaja. Načelo prvenstva primjene odgojnih mjera, a podrednost kažnjavanja primjenjuje se i u postupku prema maloljetnim počiniteljima prekršaja, a izraženo je kroz katalog sankcija, prije svega odgojnih mjera koje se mogu primijeniti prema maloljetnicima. Ograničavanje izricanja novčane kazne u prekršajnom zakonodavstvu u odnosu na maloljetnike bilo je propisano još ZOP-om/02, a Prekršajni zakon je preuzeo isti princip ograničenja. Prije razdoblja primjene ZOP-a/02 u vrijeme kada su maloljetnicima izricane novčane kazne u znatno većem broju jer nije bilo propisano ograničenje, ali i zbog ne mogućnosti primjene odgojnih mjera, koje zakonom nisu niti bile propisane, sudska praksa je pokazala da se ne ostvaruje svrha kažnjavanja jer su za prekršaje koje su činili maloljetnici gotovo u pravilu bili kažnjeni roditelji koji su za njih plaćali kazne. Izostanak bilo kakve obveze i osobnog doprinosa koji je posljedica počinjenog prekršaja, nije mogao rezultirati promjenom ponašanja da se ubuduće klone činjenja prekršaja niti se mogla ostvariti svrha maloljetničke sankcije.

Isključena je mogućnost zamijene neplaćene novčane kazne mjerom zatvora i radom za opće dobro na slobodi međutim, moguća je prisilna naplata na imovini maloljetnika, njegovih roditelja ili druge osobe koja za njega skrbi. Otvaranjem mogućnosti prisilne naplate maloljetnik se suočava s posljedicom protupravnog ponašanja, što prije nije bilo moguće u slučaju da ne plati kaznu, čije plaćanje je ovisilo isključivo o njegovoj dobroj volji, jer se ionako nije mogla zamijeniti mjerom zatvora. Dodatno osiguranje plaćanja trebala bi biti prisilna naplata na imovini roditelja, kojom bi se ujedno upozorilo roditelje na ponašanje njihove djece i na potrebu poduzimanja odgojnih mjera. Maloljetni počiniteljima novčana kazna izriče se na isti način kao punoljetnim počiniteljima, Prekršajni zakon ne propisuje ograničenja u odnosu na visinu izrečene kazne osim onih propisanih u članku 35. PZ/07, kao što je to propisano kod kazne maloljetničkog zatvora.

Maloljetnički zatvor

Članak 72.

(1) Počinitelju prekršaja starijem maloljetniku može se izreći kazna maloljetničkog zatvora za prekršaj za koji je zakonom propisana kao teža kazna zatvor, ako sud utvrdi da je s obzirom na narav i težinu prekršaja i visok stupanj krivnje potrebno izreći tu kaznu.

(2) Kazna maloljetničkog zatvora izriče se u okviru kazne zatvora propisane za određeni prekršaj, time da ne može biti kraća od tri dana ni dulja od petnaest dana.

(3) Prije izricanja kazne maloljetničkog zatvora, sud mora prethodno pribaviti mišljenje nadležnog centra za socijalnu skrb o primjerenosti te kazne.

Kazna zatvora kao kazna lišenja slobode u prekršajno pravnom području propisana je kao sporedna, stroža vrsta kazne, uglavnom u posebnim zakonima iz područja javnog reda i mira i javne sigurnosti te sigurnosti prometa na cestama. Sudska praksa pokazuje da se najviše izriče za prekršaje iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji kao i za prekršaje "naročito drskog i nepristojnog ponašanja na javnom mjestu" (članak 6. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira), što očito proizlazi iz nastojanja da se kaznom zatvora ostvari resocijalizacija, ali i odlučnost da se na najteže prekršaje odgovori najstrožom kaznom, što sve ima značajnu ulogu u ostvarivanju svrhe specijalne i generalne prevencije.

Od stupanja na snagu Zakona o prekršajima koji je prvi puta propisao ograničenja u mogućnosti izricanja novčane kazne maloljetnim počiniteljima prekršaja te nadalje za vrijeme važenja Prekršajnog zakona koji je preuzeo gotovo isto ograničenje, uočen je trend stalnog porasta broja izrečenih kazni maloljetničkog zatvora. Ova pojava vjerojatno je povezana i s maloljetničkim nasiljem na javnim mjestima osobito u urbanim sredinama jer se u većim gradovima evidentira veći broj počinitelja prekršaja iz Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Sud mora prije izricanja kazne maloljetničkog zatvora pribaviti mišljenje nadležnog centra za socijalnu skrb o primjerenosti te kazne. Svakako se radi o pozitivnom pomaku jer je kroz izvještajna razdoblja Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske uočena stalna tendencija povećanog broja izrečenih kazni maloljetničkog zatvora iako nije uočena pojava povećanja broja maloljetnih počinitelja prekršaja.

Za izricanje kazne maloljetničkog zatvora zakon određuje jasno određene uvijete. Mora se prije svega raditi o starijem maloljetniku, koji je u vrijeme počinjenja prekršaja navršio šesnaest godina života, za počinjeni prekršaj mora biti propisana kazna zatvora, koju sud izriče u okviru kazne propisane za određeni prekršaj ali u dužini trajanja ne kraćoj od tri dana (opći minimum), niti dužoj od petnaest dana. Odlučujući o izboru sankcije važno je da sud potrebu izricanja kazne maloljetničkog zatvora temelji na „naravi i težini počinjenog prekršaja, kao i visokom stupnju krivnje“. Kazna maloljetničkog zatvora izriče se kad sud s obzirom na sve utvrđene odlučne činjenice za izbor vrste i mjere sankcije dođe do zaključka da se radi o maloljetniku kod kojeg podaci o ličnosti, ponašanju i obitelji ne upućuju na potrebu da se odgojnim mjerama utječe na njegovu ličnost.

Izgledno je za očekivati da će sudovi puno lakše donijeti pravilnu odluku o sankciji kada imaju zatražiti mišljenje stručnog suradnika¹⁷.

Primjena odgojnih mjera za stjecaj prekršaja

Članak 73.

(1) Za prekršaje u stjecaju za koje odluči primijeniti odgojne mjere sud će primijeniti samo jednu odgojnu mjeru.

(2) Prema odredbi stavka 1. ovoga članka sud će postupiti i kada nakon primijenjene odgojne mjere utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije njezine primjene počinio prekršaj.

Ovom odredbom Zakon je u cijelosti preuzeo rješenje iz Zakona o sudovima za mladež (članak 22. ZSM/11). Kada se radi o maloljetniku koji je počinio više prekršaja u realnom ili idealnom stjecaju neće se primijeniti članak 39. Glave V. općeg dijela, sud neće utvrđivati sankciju za svaki počinjeni prekršaj, nego će sve prekršaje ocijeniti kao jedinstvenu cjelinu, pri čemu će voditi računa o svim okolnostima i činjenicama odlučnim za izbor odgojne mjere.

Izricanje kazne maloljetničkog zatvora za prekršaje u stjecaju

Članak 74.

(1) Za prekršaje u stjecaju sud će izreći ukupnu kaznu maloljetničkog zatvora u granicama iz članka 72. stavka 2. ovoga Zakona bez prethodnog utvrđivanja kazne za svaki pojedini prekršaj. Ako smatra da za neki prekršaj maloljetnika treba kazniti kaznom maloljetničkog zatvora, a za drugi primijeniti odgojnu mjeru, sud će izreći samo kaznu maloljetničkog zatvora.

---

¹⁷Članak 43. ZSM/11:

„1) Sudovi iz članka 37. stavka 1. ovog Zakona i državna odvjetništva koja pred njima postupaju, imaju stručne suradnike: socijalne pedagoge, socijalne radnike i psihologe.

(2) Stručni suradnici u sudu na sjednici vijeća ili na raspravi daju stručno mišljenje o vrsti sankcije koju bi bilo opravdano izreći, prikupljaju podatke o uspješnosti izvršenja odgojne mjere, daju mišljenje vijeću za mladež o potrebi obustave ili zamjene odgojne mjere i obavljaju druge radnje prema uputi suca za mladež. Stručni suradnici u državnom odvjetništvu prikupljaju podatke i daju stručno mišljenje potrebno za donošenje odluka iz nadležnosti državnog odvjetnika.“

(2) Kad sud nakon izricanja kazne maloljetničkog zatvora utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije izricanja te kazne počinio neki prekršaj, postupit će po odredbi stavka 1. ovoga članka.

Ako je maloljetnik počinio više prekršaja u realnom ili idealnom stjecađu kod izricanja maloljetničkog zatvora neće se primijeniti odredba članka 39. Zakona. U tom slučaju sud će izreći ukupnu kaznu maloljetničkog zatvora u granicama iz članka 72. stavka 2. bez prethodnog utvrđivanja kazne za pojedini prekršaj. Na isti način propisano je izricanje maloljetničkog zatvora za stjecađ kaznenih djela u ZSM/11 (članak 26.).

Izricanje novčane kazne za prekršaje u stjecađu

Članak 75.

(1) Za prekršaje u stjecađu sud će izreći ukupnu novčanu kaznu prema pravilu iz članka 39. stavka 1. točke 1. ovoga Zakona a bez prethodnog utvrđivanja kazne za svaki pojedini prekršaj. Ako smatra da za neki prekršaj maloljetniku treba izreći novčanu kaznu, a za drugi primijeniti odgojnu mjeru, sud će izreći samo novčanu kaznu.

(2) Ako smatra da za neki prekršaj maloljetniku treba izreći novčanu kaznu, a za drugi kaznu maloljetničkog zatvora, sud će izreći samo kaznu maloljetničkog zatvora.

(3) Kad sud nakon izricanja novčane kazne utvrdi da je maloljetnik prije ili poslije izricanja te kazne počinio neki prekršaj postupit će po odredbi stavka 1. i 2. ovoga članka.

Ovom odredbom dijelom se primjenjuje opće pravilo iz članka 39. Zakona o izricanju novčane kazne za prekršaje u stjecađu, a dijelom odredbe koje se odnose samo na maloljetne počinitelje prekršaja. Posebno se propisuje da će se u slučaju konkurencije novčane kazne i odgojne mjere izreći samo novčana kazna kao teža vrsta sankcije, a u slučaju kada za pojedini prekršaj treba izreći kaznu maloljetničkog zatvora, a za drugi novčanu kaznu izreći će samo kaznu maloljetničkog

2. Prekršajni postupak prema maloljetnim počiniteljima prekršaja

Opće odredbe prekršajnog postupka prema maloljetnim počiniteljima prekršaja sadržane su u članku 223. Prekršajnog zakona u kojem je objedinjen niz odredbi Zakona o sudovima za mladež koje propisuju vođenje kaznenog postupka prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.

Članak 223.

(1) U postupku protiv maloljetnog počinitelja prekršaja primjenjuju se odredbe ovoga Zakona, osim ako odredbama ove glave nije što drukčije određeno.

(2) Ako je počinitelj u vrijeme počinjenja prekršaja bio maloljetan, prije donošenja odluke o prekršaju mora biti ispitan. Ispitivanju maloljetnika obvezno prisustvuje roditelj ili skrbnik ili stručni radnik centra za socijalnu skrb.

(3) Pri ispitivanju maloljetnika i poduzimanju drugih radnji kojima je maloljetnik nazočan, postupat će se obazrivo, tako da, s obzirom na duševnu razvijenost i osobna svojstva maloljetnika, vođenje prekršajnog postupka ne šteti razvoju njegove ličnosti.

(4) Maloljetnika se poziva a i dostavljaju mu se druga pismena preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe hitnog postupanja ili drugih opravdanih okolnosti.

(5) Sud izvješćuje centar za socijalnu skrb kad su u prekršajnom postupku utvrđene činjenice i okolnosti koje upućuju na potrebu poduzimanja mjera radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika.

(6) U postupku prema maloljetnom počinitelju prekršaja, uz ovlasti predviđene ovim Zakonom, predstavnik centra za socijalnu skrb ima pravo upoznati se s tijekom postupka, u tijeku tog postupka stavljati prijedloge i upozoravati na činjenice i dokaze koji su važni za donošenje ispravne odluke.

(7) O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku ovlaštenu tužitelj obavijestit će nadležni centar za socijalnu skrb. Ako je tužitelj oštećenik, obavezan je to učiniti sud koji vodi postupak protiv maloljetnika.

(8) Nitko ne može biti oslobođen dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševne razvijenosti maloljetnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi.

(9) Tijela koja sudjeluju u postupku prema maloljetniku i druga tijela i ustanove od kojih se traže obavijesti, izvješća ili mišljenja dužna su najhitnije postupiti kako bi se postupak što prije završio.

(10) Bez odobrenja suda ne smije se objaviti tijekom prekršajnog postupka prema maloljetniku niti odluka donesena u tom postupku. Objaviti se može samo onaj dio postupka, odnosno samo onaj dio odluke za koji postoji odobrenje, ali se tada ne smije navesti ime maloljetnika i ostali podaci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojem je maloljetniku riječ.

(11) U postupku protiv maloljetnika uvijek je isključena javnost, a sud može dopustiti nazočnost osoba koje se bave zaštitom i odgojem maloljetnika te znanstvenicima.

Maloljetni počinitelj prekršaja ima poseban procesni položaj, ali se u odnosu na njega primjenjuju i odredbe općeg dijela Prekršajnog zakona ako nisu u suprotnosti s odredbama koje se odnose isključivo na maloljetnike. Nakon zadnje

novela Prekršajnog zakona u članku 82. stavku 3. ponovo je propisa supsidijarna primjena Zakona o sudovima za mladež. Iako prekršajni postupak koji se vodi prema maloljetnim počiniteljima prekršaja ne treba opterećivati nepotrebnim formalnim ograničenjima, nužno je poštivati sva prava maloljetnika u pravičnom vođenju postupka, što je i cilj posebnih odredbi.

Za primjenu procesnih odredbi prema maloljetnicima odlučna je dob u vrijeme počinjenja prekršaja, što pojednostavljuje postupak. Brzo vođenje formalne procedure ujedno je osnovni preduvjet svrhe vođenja postupka prema maloljetnicima, što je u skladu sa Standardnim minimalnim pravilima za primjenu sudskih postupaka prema maloljetnicima (prema pravilu 20.1 svaki slučaj potrebno je od samoga početka rješavati ekspeditivno, bez nepotrebnih odgoda) međutim, nikako na štetu pravičnog suđenja.

Brza provedba formalnih postupaka u maloljetničkom suđenju iznimno je važna jer se protekom vremena gubi intelektualna i psihološka veza između počinjenog prekršaja i izrečene sankcije čime se dovodi u pitanje i sama svrha vođenja postupka prema maloljetnom počinitelju prekršaja.

Maloljetniku se ne može suditi u odsutnosti, što je sukladno članku 40. Konvencije o pravima djeteta, kojim je između ostalog propisano da svako dijete koje je osumnjičeno ili optuženo za povredu kaznenog zakona ima pravo neodgodivo i izravno biti obaviješten o optužbama protiv njega, kada je to primjereno preko roditelja ili skrbnika, da ima pravo na pravnu i drugu odgovarajuću pomoć u pripremi i iznošenju svoje obrane, da njegov slučaj neodloživo razmotri nadležno neovisno i nepristrano tijelo u pravičnoj raspravi u skladu sa zakonom i u nazočnosti roditelja ili zakonskih skrbnika ako to nije u suprotnosti s njegovim najboljim interesom.¹⁸ Sukladno Pravilu 2.2. b. Pekinških pravila kazneno djelo je svako ponašanje (čin ili propust) koje je prema odgovarajućim pravnim sustavima kažnjivo po zakonu, dakle nesporno je da se Pravila kao i Konvencija, odnose i na prekršaje kao kažnjive radnje.

Prekršajni zakon izričito propisuje da ako je počinitelj prekršaja u vrijeme počinjenja prekršaja bio maloljetan, prije donošenja odluke o prekršaju mora biti ispitan, a da ispitivanju maloljetnika obvezno prisustvuju roditelj ili skrbnik ili stručni radnik centra za socijalnu skrb. Procesne odredbe Prekršajnog Zakona su u tom dijelu usklađene s člankom 40. Konvencije o pravima djeteta, Direktivom (EU) 2016/800 te Zakonom o sudovima za mladež¹⁹.

Dodatno je propisana obveza obazrivog postupanja prema maloljetniku koje treba biti prilagođeno njegovoj duševnoj razvijenosti i osobnim svojstvima, čime je naglašen poseban procesni status maloljetnih prekršitelja u odnosu na odrasle počinitelje prekršaja, a što je u skladu s ciljem promicanja dobrobiti maloljetnika u sustavu maloljetničkog pravosuđa²⁰.

---

¹⁸ Sva navedena prava zajamčena su i Direktivom (EU) 2016/800

¹⁹ (1) Maloljetniku se ne može suditi u odsutnosti. (članak 53. stavak 1.)

²⁰ Zakon o sudovima za mladež u članku 53. stavku 2. također propisuje: "Pri ispitivanju maloljetnika i poduzimanju drugih radnji kojima je maloljetnik prisutan, postupat će se obazrivo, tako da, s obzirom na

Pošteno i pravedno suđenje uključuje zaštitne mehanizme kao što su pretpostavka nevinosti, predlaganje i ispitivanje svjedoka, pravo na šutnju, pravo na završnu riječ, pravo na žalbu itd., što je sve inkorporirano i u odredbe Prekršajnog zakona.²¹

Sud je obvezan maloljetnika pozivati putem roditelja, odnosno zakonskog zastupnika osim ako to nije moguće zbog hitnosti postupanja. Važno je dosljedno postupati prema propisanoj obvezi kako bi se maloljetniku osigurala psihološka i emocionalna pomoć, a ujedno obavijestilo roditelje o ponašanju maloljetnika s ciljem što hitnijeg poduzimanja odgojnih mjera.

Nadležni centar socijalne skrbi obavještava se o činjenicama i okolnostima koje upućuju na potrebu poduzimanja mjera radi zaštite prava i dobrobiti djeteta.

Obveza obavještavanja centra socijalne skrbi odnosi se na sve faze postupka i ne ovisi o ishodu postupka. Neovisno o donesenoj odluci sud će izvijestiti centar o određenim pojavnim oblicima poremećaja u ponašanju maloljetnika, potrebi za njegovim liječenjem ili izdvajanjem iz sredine u kojoj živi.

Uloga centra socijalne skrbi vrlo je važna u postupku koji se vodi prema maloljetnom počinitelju prekršaja, što je posebno istaknuto s obzirom na zakonom propisanu ulogu u tijeku postupka i ovlaštenja koja se odnose na aktivno sudjelovanje u postupku. Ova uloga osobito je značajna kad sud ocijeni da roditelji maloljetnika ne postupaju u njegovom interesu ili kada postoji kolizija interesa.

Dodatno je istaknuta važnost uključivanja centara socijalne skrbi u sve faze prekršajnog postupka koje se vode prema maloljetnim počiniteljima prekršaja propisivanjem obveze ovlaštenom tužitelju da o svakom pokrenutom postupku prema maloljetniku obavijesti nadležni centar socijalne skrbi.²²

Pravo osoba koje su oslobođene obveze svjedočenja je ograničeno kako bi sud mogao utvrditi okolnosti potrebne za ocjenjivanje duševne razvijenosti maloljetnika, njegove ličnosti kao i okolnosti u kojima živi, sve s ciljem što učinkovitijeg vođenja postupka²³.

---

psihičku razvijenost i osobna svojstva maloljetnika, vođenje kaznenog postupka ne šteti razvoju njegove ličnosti“.

²¹ Sve navedeno istaknuto je i u Pravilu 7. u kojem se nabrajaju osnovna proceduralna zaštitna sredstva priznata kao postojeći instrumenti ljudskih prava i članku 40. Konvencije o pravima djeteta. Pretpostavka nevinosti sadržana je i u članku 11. Opće deklaracije o ljudskim pravima i u članku 14. stavku 2. Međunarodnog pakta ujedinjenih naroda o građanskim i političkim pravima.

²² Pravo predstavnika centra socijalne skrbi da se upozna s tijekom postupka kao i obveza tužitelja na identičan način propisana je člankom 57. stavkom 1. i 2. Zakona o sudovima za mladež

²³ Članak 58. Zakona o sudovima za mladež također propisuje : „Nitko ne može biti oslobođen dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje psihičke razvijenosti maloljetnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi“.

Kako bi utvrdio sve relevantne okolnosti sud može ispitati maloljetnikove roditelje, njegovog skrbnika i druge osobe koje mogu dati potrebne podatke. O tim okolnostima sud može zatražiti izvješće od nadležnog centra socijalne skrbi, a ako je prema maloljetniku bila primijenjena odgojna mjera može pribaviti izvješće o primjeni te mjere.²⁴

Postupak prema maloljetnim počiniteljima mora se provesti u najkraćem mogućem roku. Dugotrajnim vođenjem postupka prema maloljetnom počinitelju ne bi se postigla njegova zakonom propisana svrha imajući u vidu poznato pedagoško načelo da je odgojni utjecaj mjera koje se poduzimaju prema maloljetniku to slabiji i problematičniji što je više vremena proteklo od onog ponašanja maloljetnika na koje se reagira sankcijom. Da bi se ostvarila prije svega odgojna svrha vođenja postupka prema maloljetniku, važno je što prije odgovarajućom reakcijom prekinuti društveno neprihvatljivo ponašanje²⁵.

Osim istaknutog, člankom 40. stavkom 2. (b) (iii) Konvencije o pravima djeteta propisano je da se postupak vodi bez zakašnjenja od strane nadležnog, nezavisnog i nepristranog organa ili sudskog tijela, u pravičnom saslušanju u skladu sa zakonom, u prisustvu pravne ili druge odgovarajuće pomoći, osim ukoliko se ne smatra da to nije u interesu djeteta, posebno uzimajući u obzir njegove godine, ili položaj njegovih roditelja ili zakonskih staratelja²⁶.

Zabrana obavještanja o tijeku postupka odnosi se na obavještanje javnosti putem medija.²⁷ Zabrane se odnose i na tijela kojima se odluke suda dostavljaju radi izvršenja ili unošenja u evidenciju, na tijela socijalnih službi, zdravstvene i odgojne ustanove koje imaju saznanja o podacima o postupku, međutim to se ne odnosi na činjenice o počinjenom prekršajnom djelu. Zaštita interesa maloljetnika izražena je isto tako u isključivanju javnosti u postupku, osim izuzetno kada se radi o osobama koje se bave zaštitom i odgojem maloljetnika i znanstvenicima, ali samo uz dopuštenje suda.

U postupku koji se vodi prema maloljetnom počinitelju prekršaja uvijek je isključena javnost. Izuzetak od ovog pravila je da sud može dopustiti nazočnost osoba koje se bave zaštitom i odgojem maloljetnika te u znanstvene svrhe. Naravno sud bi to trebao procjenjivati isključivo s ciljem zaštite dobrobiti djeteta (članak 3. Konvencije o pravima djeteta).

Odlučujući o načinu primjene postupovnih odredbi koje se odnose na maloljetne počinitelje prekršaja sudovi bi trebali voditi računa o članku 40. Konvencije o pravima djeteta. Kod nekih, uočene su dvojbe u odnosu na članak 221. stavak 1. točku 2. i članak 222. ovog Zakona kojima se propisuje vođenje žurnog postupka prema maloljetnim počiniteljima prekršaja i primjenu ostalih odredbi ovog Zakona, tako da članak 222. tumače na način da maloljetnog prekršitelja ne pozivaju na raspravu na kojoj se izvode dokazi ispitivanjem svjedoka. Ovakvo vođenje postupka suprotno je članku 40. stavku 2. Konvencije o pravima djeteta kojim je između

²⁴ Članak 7. Direktive (EU) 2016/800

²⁵ Članak 57. Zakona o sudovima za mladež

²⁶ Članak 13. Direktive (EU) 2016/800

²⁷ članak 60. Zakona o sudovima za mladež

ostalog propisano da će država stranka svakome djetetu koje je osumnjičeno ili optuženo osigurati da može ispitati ili dati ispitati svjedoke optužbe te odredbama Direktive (EU) 2016/800. Suprotno postupanje dovodi do povrede prava na pravično suđenje iz članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, konvencijskog prava kojima se Europski sud najviše bavi, a svjedoci smo sve većeg broja presuda u kojima se utvrđuje povreda tog prava u postupcima protiv Republike Hrvatske

Nadležni sud

Članak 224.

(1) Mjesno je nadležan za postupak prema maloljetnom počinitelju prekršaja sud njegova prebivališta, a ako maloljetnik nema prebivališta ili ono nije poznato – sud maloljetnikova boravišta. Postupak se može provesti pred sudom boravišta maloljetnika koji ima prebivalište ili pred sudom mjesta počinjenja prekršaja ako je očito da će se pred tim sudom lakše provesti postupak.

(2) Odredba stavka 1. ovoga članka se ne primjenjuje u slučaju iz članka 225. stavka 1. (ako ne dođe do razdvajanja postupka) i 2. ovoga Zakona.

(3) U postupku protiv maloljetnog počinitelja prekršaja koji nema stalno prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj primijenit će se opće odredbe o nadležnosti u prekršajnom postupku.

Prekršajni zakon kao i Zakon o sudovima za mladež propisuje iznimku od općeg pravila o mjesnoj nadležnosti suda radi uspješnijeg i lakšeg utvrđivanja svih relevantnih činjenica glede maloljetnikove ličnosti, sredine i prilikama u kojima živi. Sve to moguće je ostvariti upravo postupanjem suda mjesta maloljetnikova prebivališta. Nadležnost suda maloljetnikova boravišta dolazi u obzir samo ako maloljetnik nema prebivalište ili ako ono nije poznato, ali nikako alternativno. Nadležnost prema mjestu počinjenja propisana je samo ako je očito da će se pred sudom mjesta počinjenja očito postupak provesti lakše, što je faktičko pitanje i trebalo bi ga tumačiti restriktivno.

Razdvojeni i jedinstveni postupak

Članak 225.

(1) Kad je maloljetnik sudjelovao u počinjenju prekršaja zajedno s punoljetnom osobom, postupak prema njemu razdvojiti će se i provesti samostalno, osim ako razdvajanje postupka nije nikako moguće bez štete za svestrano razjašnjenje stvari. Protiv rješenja o razdvajanju postupka i protiv rješenja o tome da se postupak neće razdvojiti nije dopuštena žalba.

(2) Kad je ista osoba počinila neki prekršaj kao maloljetnik, a neki kao punoljetnik, provest će se jedinstveni postupak.

Ova odredba ima za cilj sprječavanje štetnog utjecaja na ličnost maloljetnika do kojega može doći jer je sudjelovao u počinjenju prekršaja zajedno s punoljetnim okrivljenikom. Iznimka od navedenog pravila predviđena je samo za slučaj ako bi se razdvajanjem štetilo svestranom razmatranju stvari. Protiv rješenja o razdvajanju postupka i protiv rješenja da se postupak neće razdvojiti Zakon izričito propisuje da nije dopuštena žalba.

Načelo svrhovitosti

Članak 226.

(1) Ako sud ustanovi da započinjanje i vođenje postupka ne bi bilo opravdano s obzirom na osobne okolnosti maloljetnika i počinjeni prekršaj, odlučit će, bez obzira na dokaze koji stoje protiv prema stavku maloljetnika, da postupak ne započne ili da se započeti postupak obustavi.

(2) Ako ovlašteni tužitelj iz članka 109. stavka 1. točke 1. do 3. ovoga Zakona ustanovi da postoje okolnosti iz stavka 1. ovoga članka, ovlašten je odlučiti da ne pokrene prekršajni postupak, time da će upozoriti maloljetnika na njegovo djelo i o tome upoznati maloljetnikova roditelja, posvojitelja, skrbnika i druge osobe koje skrbe za njega.

Prema stavku (1) načelo svrhovitosti pokretanja i vođenja postupka može primijeniti sud prije započinjanja ili u tijeku postupka, bez obzira je li proveo dokazni postupak i utvrdio da je maloljetnik počinio prekršaj. Odlučno je da je sud ocijenio s obzirom na osobna svojstva maloljetnika i okolnosti u kojima živi da ne bi bilo svrhovito započinjanje, vođenje postupka ili primjena sankcije prema maloljetniku. Ocjenu o nesvrhovitosti postupka sud temelji na naravi počinjenog prekršaja, na okolnostima počinjenja te činjenicama koje se odnose na prijašnji život maloljetnika i njegova osobna svojstva, na činjenici da je u tijeku izvršenje neke sankcije prema maloljetniku, ili je sankcija pravomoćno izrečena ili je smješten u ustanovu socijalne skrbi. Nadležni centar socijalne skrbi može biti od velike pomoći sudu u prikupljanju svih relevantnih činjenica za primjenu načela svrhovitosti.

Uvođenjem načela svrhovitosti u prekršajno sudovanje prema maloljetnim počiniteljima i ovaj Zakon afirmira načelo supsidijariteta sudskog postupanja, što je posljedica specifičnosti ciljeva koji se žele postići, a to je prije svega odgoj. Zakonom nije propisano na koji način će sud pribaviti sve podatke potrebne za primjenu ovog načela, tako da sudu nisu nametnuta niti ograničenja. Dakle, sud može sve potrebne obavijesti zatražiti od roditelja maloljetnika, maloljetnikova skrbnika, drugih osoba i ustanova kao i od centra socijalne skrbi. Sukladno odredbi članka 223. stavka 8. PZ-a nitko ne može biti oslobođen dužnosti

svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševne razvijenosti maloljetnika, upoznavanja njegove ličnosti i prilika u kojima živi, što bi trebalo olakšati sudu prikupljanje svih relevantnih podataka za primjenu načela svrhovitosti.

(2) Osim suda ovlašteni tužitelj iz članka 109. stavka 1. točke 1. do 3. ovog zakona također može primijeniti načelo svrhovitosti tako da ne pokrene prekršajni postupak kada utvrdi da su ostvarene okolnosti iz stavka 1. ovog članka međutim, upozoriti će maloljetnika na njegovo protupravno ponašanje, ujedno će o tome obavijestiti maloljetnikove roditelje, posvojitelja, skrbnika i druge osobe koje za njega skrbe.

Primjena ovog načela može osobito doći u obzir, osim u naprijed istaknutim slučajevima, kada se ne radi o težem prekršaju i kada su obitelj, škola ili ustanove neformalne socijalne kontrole već poduzeli odgovarajuće odgojne mjere ili se može očekivati da će ih poduzeti.

Odluke u postupku protiv²⁸ maloljetnih počinitelja prekršaja

Članak 227.

(1) Presudom se u obliku predviđenom za osuđujuću presudu maloljetnom počinitelju prekršaja izriče kazna.

(2) Rješenjem se obustavlja postupak protiv maloljetnog počinitelja prekršaja:

1. u slučajevima kada sud donosi presudu prema članku 181. i 182. ovoga Zakona,

2. kada sud ustanovi da nije svrhovito izreći maloljetnom počinitelju prekršaja ni kaznu ni primijeniti odgojnu mjeru (članak 226. stavak 1.),

(3) Rješenjem se maloljetnom počinitelju prekršaja primjenjuje odgojna mjera. U izreci tog rješenja se navodi samo koja se mjera primjenjuje, ali se maloljetni počinitelj ne proglašava krivim za prekršaj koji mu se stavlja na teret. U obrazloženju rješenja navest će se opis prekršaja i okolnosti koje opravdavaju primjenu odgojne mjere koja je primijenjena.

(4) Maloljetnog počinitelja prekršaja može se obvezati na plaćanje troškova prekršajnog postupka i ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako ima vlastite prihode ili imovinu.

(5) Protiv rješenja iz stavka 2. i 3. ovoga članka žalba se podnosi u roku od osam dana.

Stavak 1. ovog članka propisuje da se maloljetnom počinitelju kazna izriče presudom u obliku propisanom za osuđujuću presudu (čl. 183. PZ-a). U slučaju subjektivnog koneksiteta sud može presudom izreći nekom maloljetniku kaznu, a prema nekom, u posebnom dijelu izreke presude, može primijeniti odgojnu mjeru, sukladno pravilu da se svim osobama koje su obuhvaćene istim postupkom odlučuje

---

²⁸ Zakon o sudovima za mladež propisuje „prema“ .

jednom vrstom odluke (članak 99. stavak 5. PZ-a, članak 29. stavak 5. Zakona o kaznenom postupku)

Sud će rješenjem obustaviti prekršajni postupak ako za suđenje nije stvarno nadležan, ako je postupak vođen bez optužnog prijedloga ovlaštenog tužitelja, ako je tužitelj u tijeku postupka odustao od optužnog prijedloga, ako je maloljetni počinitelj za isti prekršaj već pravomoćno osuđen, ili je prema njemu primijenjena odgojna mjera, ili je postupak protiv njega pravomoćno obustavljen, a ne radi se o rješenju o obustavi prekršajnog postupka iz članka 213. ovog Zakona, ako se prekršajni progon ne može provesti zbog zastare, ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju prekršajni progon (članak 181. PZ-a). Isto tako sud će rješenjem postupak obustaviti i ako djelo za koje se optužuje po propisu nije prekršaj, ako postoje okolnosti koje isključuju krivnju i ako nije dokazano da je maloljetnik počinio djelo za koje se optužuje (članak 182. PZ-a).

Odluku o primjeni odgojne mjere sud također donosi u formi rješenja tako da se u izreci maloljetnik ne proglašava krivim za djelo prekršaja koje mu se stavlja na teret. Međutim, to ne znači da se odgojna mjera može primijeniti prema maloljetniku koji nije kriv jer i za primjenu odgojne mjere vrijedi načelo krivnje (članak 4. PZ-a). U obrazloženju rješenja navodi se činjenični opis djela prekršaja, kao i razlozi za primjenu konkretne odgojne mjere. U izreci rješenja navodi se odgojna mjera i zakonska osnova za primjenu. Odluka o primjeni zaštitne mjere i troškovima postupka i imovinsko pravnom zahtjevu također treba biti sadržana u izreci.

Uvjeti pod kojima sud može maloljetnog počinitelja obvezati na plaćanje troškova prekršajnog postupka i ispunjenje imovinsko pravnog zahtjeva koji su identični uvjetima propisanim za izricanje novčane kazne propisani su u stavku 4. članka 227. PZ/07. Ovo rješenje jednostavnija je verzija članka 89. Zakona o sudovima za mladež koji propisuje da sud može maloljetnika osuditi na plaćanje troškova kaznenog postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako je maloljetniku izrekao kaznu. Ako je maloljetniku izrečena odgojna mjera, troškovi postupka padaju na teret državnog proračuna, a oštećenik se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnicu, a ako maloljetnik ima vlastite prihode ili imovinu, može mu se naložiti plaćanje troškova kaznenog postupka i ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva i kad mu je izrečena odgojna mjera.

III. ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O SUDOVIMA ZA MLADEŽ

Člankom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Prekršajnog zakona (u daljnje tekstu: ZIDPZ) izmijenjena je odredba čl. 82. st. 3. Prekršajnog zakona (u daljnjem tekstu PZ) tako da sada glasi:

"(3) Ako ovaj zakon ne sadrži odredbe o pojedinim pitanjima postupka, na odgovarajući će se način, kada to bude primjereno svrsi prekršajnog postupka, primijeniti odredbe Zakona o kaznenom postupku i Zakona o sudovima za mladež".

Člankom 1. točkom 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima za mladež (u daljnjem tekstu: ZIDZSM)²⁹ koje izmjene su stupile na snagu 1. siječnja 2020. transponirana je u pravni poredak Republike Hrvatske Direktiva 2016/800/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičenici ili optuženici u kaznenim postupcima (SL L 132, 21.5.2016.), u daljnjem tekstu: Direktiva.

Transponiranjem Direktive propisan je članak 53.a (članak 10. ZIDZSM) kojim je nadopunjen sadržaj pouke o pravima propisan u članku 108.a stavku 1., članku 208.a stavku 2. i članku 239. stavku 1. Zakona o kaznenom postupku (u daljnjem tekstu: ZKP) na način da su sada na jednom mjestu, dakle u pouci o pravima maloljetniku, navedene odredbe do tada važećeg Zakona o sudovima za mladež (u daljnjem tekstu: ZSM) koje propisuju da se maloljetniku ne može suditi u odsutnosti (članak 53. stavak 1.), da su izvidi kaznenih djela i postupak prema maloljetniku tajni (članak 60. stavak 1.), da maloljetniku mogu biti određene mjere opreza, privremene mjere i istražni zatvor (članak 64., 65. i 66.), obvezu pribavljanja podataka potrebnih za ocjenu maloljetnikove psihofizičke razvijenosti i podataka o njegovim osobnim i obiteljskim prilikama (članak 78.) te njegovo pravo na podnošenje pravnih lijekova (članak 90.).

Nadalje, transponiranjem Direktive osigurana su dodatna prava maloljetnih počinitelje kaznenih djela na način da je propisana dostava ili uručenje pouke o pravima ne samo maloljetniku već i njegovim roditeljima, skrbniku ili drugoj odgovarajućoj osobi koju je izabrao maloljetnik i koju je kao takvu prihvatilo tijelo koje vodi postupak ili provodi radnju, pravo na pratnju roditelja, skrbnika ili druge odgovarajuće odrasle osobe po izboru maloljetnika, pravo na liječnički pregled i liječničku pomoć ako je maloljetniku oduzeta sloboda.

Člankom 53.b ZIDZSM dodatno su razrađene odredbe koje propisuju pratnju roditelja maloljetnika i/ili drugih osoba tijekom postupka.

Već je prethodno navedeno da je sadržaj pouke o pravima propisan u članku 108.a stavku 1., članku 208.a stavku 2. i članku 239. stavku 1. ZKP.

Kako je člankom 3. ZSM propisana primjena općeg prava i drugih općih propisa ako ZSM ne propisuje drukčije, između ostalog i odredbi ZKP-a, to smatramo za potrebno ukratko se osvrnuti na odredbe koje čine okosnicu pouke o pravima uhićeniku, osumnjičeniku i okrivljeniku, sve primjenjivo i u postupku prema maloljetnom počinitelju kaznenog djela odnosno prekršaja.

Člankom 108.a ZKP propisana je pouka o pravima uhićenika. Pisana pouka o pravima mora se odmah predati uhićeniku prilikom uhićenja ili odmah po dolasku u službene prostorije policije (članak 108. stavak 1. i 2. ZKP).

---

²⁹ Narodne novine 126/19.

Pisana pouka o pravima uhićenika sadrži obavijest o razlozima uhićenja i osnovama sumnje i pravima: da nije dužan iskazivati, pravu na branitelja, pravu na tumačenje i prevođenje sukladno članku 8. ZKP, da može zahtijevati da se o njegovom uhićenju izvijesti obitelj ili druga osoba, pravu uhićenog stranog državljanina da se o njegovom uhićenju obavijesti nadležno konzularno tijelo ili veleposlanstvo i da mu se omogući kontakt bez odgađanja (članak 116. ZKP), pravu na uvid u spis sukladno odredbama ZKP, na hitnu medicinsku pomoć, o propisanom trajanju uhićenja.

Člankom 208.a ZKP propisana je pouka o pravima osumnjičeniku. Poziv osumnjičeniku mora sadržavati obavijest za što ga se sumnjiči i pouku o pravu na branitelja, na tumačenje i prevođenje sukladno članku 8. ZKP, o pravu da nije dužan iskazivati ili odgovarati na pitanja i o pravu da u svakom trenutku može napustiti policijske prostorije, osim u slučaju iz članka 108. ZKP (uhićenje).

Člankom 239. ZKP propisana je pouka o pravima okrivljeniku koja mora sadržavati obavijesti o tome zašto se okrivljuje i okolnosti iz kojih proizlazi osnovana sumnja protiv njega, da nije dužan iznijeti obranu niti odgovarati na pitanja, da ima pravo uvida u spis sukladno odredbi članka 184. stavka 4. i 5. ZKP, pravo služiti se svojim jezikom, jezikom koji govori i razumije i pravo na tumača (članak 8. ZKP), da ima pravo na branitelja (po vlastitom izboru, branitelja postavljenog po službenoj dužnosti, ili na teret proračunskih sredstava).

Člankom 239. stavkom 2. ZKP propisano je da se pouka o pravima mora dostaviti okrivljeniku uz nalog o pretrazi, poziv za prvo ispitivanje, rješenje o provođenju istrage, poziv za dokazno ročište, obavijest o provođenju dokaznih radnji (članak 213. stavak 2. ZKP), rješenje o istražnom zatvoru, nalog o prepoznavanju, nalog o vještačenju okrivljenika.

Tijelo koje provodi radnju po službenoj dužnosti mora prije započinjanja radnje provjeriti da li je okrivljenik primio pouku o pravima. Ako utvrdi da okrivljenik nije primio pouku o pravima zastat će s postupanjem, naložiti uručenje pouke okrivljeniku i tek nakon toga može nastaviti s postupkom. Ako je okrivljenik ranije primio pouku o pravima tijelo koje provodi radnju to će konstatirati službenom bilješkom u spisu i neće ponovno dostavljati pouku.

U nastavku se nalazi **primjer pouke o pravima maloljetniku** (okrivljeniku) u kaznenom postupku uz poziv za njegovo prvo ispitivanje (članak 239. stavak 2. točka 2. ZKP) koja je sačinjena sukladno članku 53.a ZIDZSM i koja glasi:

Općinsko državno odvjetništvo u Z.

Broj: KPM-DO-XX/2020

Z.,-----

OGRANIČENO

mlt. X. Y.

Na temelju članka 239. stavka 2. točke 2. Zakona o kaznenom postupku dostavlja se maloljetnom X. Y., sljedeća:

Pouka o pravima

Kojom se obavještava kako:

1. na temelju posebnog izvješća PU, PP broj K-XX/2020 i priloga istom postoje osnove sumnje da ste počinili kazneno djelo krađe iz članka 228. stavka 1. Kaznenog zakona, i to na način da ste:

- dana 31. ožujka 2020. oko 01,20 sati, u namjeri nepripadnog stjecanja tuđih stvari, na adresi u Z., prišli parkiranom nezaključanom osobnom vozilu marke XX, registarske oznaka XX, vlasništvo XX, te ste ušli u vozilo i sa stražnjeg sjedala uzeli i za sebe zadržali prijenosno računalo marke XX vrijedno 3.000,00 kuna, vlasništvo XX,

2. kao maloljetni osumnjičenik niste dužni iznijeti svoju obranu, niti odgovarati na pitanja,

3. prema odredbi članka 184. stavka 4. Zakona o kaznenom postupku imate pravo uvida u spis nakon što budete ispitani, odnosno ako niste prije ispitani, nakon dostave rješenja o pokretanju pripremnog postupka ili obavijesti po članku 213. stavku 2. Zakona o kaznenom postupku. Ako je provedena hitna dokazna radnja, a po proteku 30 dana od dana njezinog provođenja niste ispitani, odnosno niste primili rješenje o pokretanju pripremnog postupka ili obavijest po članku 213. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku, imate pravo uvida u zapisnik o provođenju te radnje te Vi i Vaš branitelj možete biti prisutni dokaznim radnjama nakon što budete ispitani. Sukladno članku 77. stavku 4. Zakona o sudovima za mladež možete Vi i Vaš branitelj biti prisutni dokaznim radnjama nakon što budete ispitani,

4. kao maloljetni osumnjičenik imate pravo služiti se svojim jezikom odnosno jezikom kojim govorite i razumijete te pravo na besplatno usmeno i pisano prevođenje sukladno članku 8. Zakona o kaznenom postupku,

5. sukladno članku 54. stavku 1. Zakona o sudovima za mladež imate pravo na branitelja od prve radnje poduzete zbog postojanja osnova sumnje da ste počinili kazneno djelo do pravomoćnog okončanja kaznenog postupka, kod donošenja odluke o zamjeni odgojene mjere zavodskom odgojnom mjerom i kod naknadnog izricanja maloljetničkog zatvora. Ukoliko ne uzmete branitelja po svom izboru, postaviti će Vam ga po službenoj dužnosti sudac za mladež s liste odvjetnika za mladež Hrvatske odvjetničke komore,

6. imate pravo da roditelju, skrbniku ili drugoj odgovarajućoj odrasloj osobi iz članka 53.a stavka 4. Zakona o sudovima za mladež koju ste izabrali ili posebnom skrbniku iz stavka 5. istog članka bude uručena ili dostavljena ista pouka o pravima koja se uručuje ili dostavlja Vama,
7. izvidi kaznenih djela i postupak prema maloljetniku su tajni,
8. imate pravo na pratnju roditelja, skrbnika ili druge odgovarajuće odrasle osobe iz članka 53.b stavka 3. Zakon o sudovima za mladež koju ste izabrali ili posebnog skrbnika iz članka 53.b stavka 4. istog Zakona tijekom izvida i postupka prema Vama,
9. u postupku će se pribaviti podaci potrebni za ocjenu Vaše psihofizičke razvijenosti i podaci o osobnim i obiteljskim prilikama
10. ako Vam je oduzeta sloboda imate pravo na liječnički pregled, uključujući pravo na liječničku pomoć,
11. u postupku Vam mogu biti određene mjere opreza ili privremene mjere, a kao krajnja mjera istražni zatvor, sukladno odredbama Zakona o sudovima za mladež,
12. ne može Vam se suditi u odsutnosti,
13. imate pravo na podnošenje pravnih lijekova.

Napomena

Člankom 18. ZIDZSM izmijenjena je do tada važeća odredba članka 77. stavka 4. ZSM, a člankom 11. ZIDZSM do tada važeća odredba članka 54. stavka 1. ZSM.

U nastavku slijedi daljnji prikaz odredbi članaka ZIDZSM kojima su izmijenjene do tada važeće odredbe ZSM odnosno propisane nove koje se primjenjuju kako u postupku prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela tako i u postupku prema maloljetnim počiniteljima prekršaja.

Člankom 14. ZIDZSM izmijenjen je članak 63. ZSM na način da je iza stavka 7. dodan stavak 8. koji glasi:

„(8) Tijelo koje provodi radnju ili vodi postupak dužno je uhićenom maloljetniku bez odgađanja osigurati liječnički pregled kad posebne okolnosti vezane uz zdravstveno stanje maloljetnika opravdavaju takav pregled ili na zahtjev maloljetnika, branitelja ili roditelja, skrbnika i druge odgovarajuće odrasle osobe koju je maloljetnik izabrao i koju je kao takvu prihvatilo tijelo koje vodi postupak ili provodi radnju ili posebnog skrbnika. Rezultati i zaključak liječničkog pregleda daju se u pisanom obliku te se uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja sposobnosti maloljetnika da bude ispitan i da sudjeluje u drugim dokaznim radnjama.“

Člankom 19. ZIDZSM izmijenjen je članak 78. stavak 3. ZSM na način da podatke koji su potrebni za ocjenu psihofizičke razvijenosti maloljetnika i podatke

o osobnim i obiteljskim prilikama pribavlja stručni suradnik (u konkretnom slučaju stručni suradnik izvanpravne struke na sudu) ili centar za socijalnu skrb.

Kako bi se osigurao kontinuitet pribavljanja podataka koji su potrebni za ocjenu psihofizičke razvijenosti maloljetnika i podataka o njegovim osobnim i obiteljskim prilikama tijekom trajanja postupka te osigurala mogućnost utvrđivanja eventualnih promjena u odnosu na podatke koji su pribavljeni u prethodnom postupku, člankom 21. ZIDZSM propisan je novi članak 83.a ZSM koji glasi:

"Sud će na temelju izvješća stručnog suradnika, centra za socijalnu skrb ili drugih stručnih osoba ili tijela utvrditi jesu li tijekom trajanja postupka nastupile značajne promjene u odnosu na podatke iz članka 78. ovoga Zakona."

Nastavno na prethodno navedeno člankom 22. ZIDZSM izmijenjen je članak 84. stavak 1. ZSM na način da je propisano da će sud na sjednicu vijeća/raspravu obvezno pozvati predstavnika centra za socijalnu skrb i stručnog suradnika izvanpravne struke na sudu.

Člankom 23. ZIDZSM u članku 89. ZSM dodan je novi stavak 3. koji glasi:

„(3) Troškovi pribavljanja podataka potrebnih za ocjenu psihofizičke razvijenosti maloljetnika i podataka o osobnim i obiteljskim prilikama maloljetnika, troškovi liječničkog pregleda koji nisu pokriveni zdravstvenim osiguranjem i troškovi audio-video snimanja ispitivanja maloljetnika padaju na teret državnog proračuna.“

Člankom 26. ZIDZSM izmijenjen je članak 99. ZSM.

Izmijenjen je početak teksta u stavku 1. ovog članka na način da sada glasi:

„Kada se ispituju uvjeti predviđeni ovim Zakonom za obustavu izvršenja odgojne mjere ili za zamjenu odgojne mjere.....“. Nastavak teksta važećeg stavka 1. je ostao neizmijenjen.

U izmijenjenom stavku 3. ovog članka brisan je tekst "...iz stavka 1. ovog članka....".

U izmijenjenom stavku 5. ovog članka brisane su riječi "... od pravomoćnosti prethodne odluke iz stavka 1. ovog članka.“

Na prethodno navedenu izmjena u stavku 5. ovog članka nadovezuje se propisivanja novog stavka 6. koji sada glasi:

"(6) Ako nije udovoljeno uvjetima za obustavu izvršenja ili zamjenu odgojne mjere, nastavlja se izvršenje izrečene odgojne mjere bez donošenja posebnog rješenja. Ako sud, s obzirom na postignuti uspjeh, odluči obustaviti ili zamijeniti odgojnu mjeru, donosi rješenje protiv kojeg žalbu mogu podnijeti osobe navedene u članku 90. stavicama 1. i 2. ovoga Zakona u roku od osam dana. O žalbi odlučuje vijeće za mladež višeg suda."

Naime, do tada važeći stavak 6. članka 99. ZSM izazivao je niz problema u praksi, počevši od sastava vijeća nadležnog za donošenje odluke o obustavi izvršenja odgojne mjere ili zamjeni odgojne mjere, odnosno nastavku izvršenja izrečene odgojne mjere pa do toga da li je potrebno i kada donijeti formalnu odluku što je u konkretnom slučaju rješenje.

Člankom 99. stavkom 1. ZSM propisano je da odluku o obustavi izvršenja izrečene odgojne mjere ili zamjeni odgojne mjere, a shodno tome i nastavku izvršenja izrečene odgojne mjere donosi vijeće suda za mladež koji je u prvom stupnju donio rješenje o odgojnoj mjeri.

U nekim sudovima, a što je ispravno, odluku je donosilo vijeće iz članka 45. stavka 2. ZSM (tzv. izvanraspravno vijeće) u sastavu od tri suca, od kojih je najmanje jedan sudac za mladež.

U drugim sudovima, a što je pogrešno, odluku je donosilo vijeće u sastavu od jednog suca za mladež i dva suca porotnika za mladež (tzv. raspravno vijeće).

Nadalje, odluka vijeća u smislu njezine forme u situaciji kada je odlučilo da je potrebno nastaviti izvršenje izrečene odgojne mjere bila je najveći „kamen smutnje“ u praksi, jer su neki sudovi (oba prethodno opisana vijeća) nastavak izvršenja izrečene odgojne mjere samo konstatirali na zapisniku sa sjednice vijeća, bez donošenja formalne odluke u obliku rješenja, dok su drugi donosili rješenje s poukom o pravu na žalbu sukladno članku 99. stavku 6. ZSM.

Da bi se izbjeglo prethodno opisano različito postupanje sudova (pravna nesigurnost) u novo propisanom članku 6. precizirano je postupanje sudova u situaciji kada nije udovoljeno uvjetima za obustavu izvršenja ili zamjenu odgojne mjere, već je potrebno nastaviti s izvršenjem izrečene odgojne mjere u kojem slučaju sud ne donosi posebno rješenje već na zapisniku sa sjednice samo konstatira da će se nastaviti s izvršenjem izrečene odgojne mjere. S obzirom na navedeno sud će donijeti rješenje samo u slučaju obustave odgojne mjere ili zamjene izrečene odgojne mjere drugom, u kojim slučajevima u rješenju mora biti navedena pouko o pravu na žalbu.

Zaključno, navedene izmjene i dopune važećeg ZSM posljedica su transponiranja Direktive i o njima je potrebno voditi računa u postupku prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela odnosno prekršaja, sukladno primjeni članka 82. st. 3. PZ.

IV. ZAKON O SUDOVIMA ZA MLADEŽ (izvršenje sankcija)

Kako prekršajnim zakonom nisu posebno propisane odredbe o izvršenju prekršajno-pravnih sankcija (odgojne mjere, zaštitne mjere i kazne - novčana kazna i maloljetnički zatvor), to se na maloljetne počinitelje prekršaja prema kojima su primijenjene prekršajno-pravne sankcije primjenjuju odredbe o izvršenju sankcija propisane u članku 94., 95. i 96. ZSM.

Ovim odredbama propisan je početak izvršenja sankcija, donošenje odluke o troškovima izvršenja, tko provodi nadzor nad izvršenjem i tko vodi evidenciju o izrečenim sankcijama.

Člankom 43. ZSM propisano je da sudovi za mladež imaju zaposlene stručne suradnike (socijalne pedagoge, socijalne radnike i psihologe) koji na sjednicama vijeća, odnosno raspravama daju stručno mišljenje o vrsti sankcije koju bi bilo opravdano izreći maloljetnom počinitelju, u konkretnom slučaju kaznenog djela, prikupljaju podatke o uspješnosti izvršenja izrečene odgojne mjere te predlažu obustavu postupka ili zamjenu izrečene odgojne mjere.

V. PRAVILNIK O RADU STRUČNIH SURADNIKA IZVANPRAVNE STRUKE NA POSLOVIMA DELINKVENCije MLADIH I KAZNENOPRAVNE ZAŠTITE DJECE U DRŽAVNIM ODVJETNIŠTVIMA I NA SUDOVIMA

Uloga stručnih suradnika na sudu propisana je Pravilnikom o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima u člancima 6., 7. stavku 1. i 2., 9. i 13. (u daljnjem tekstu: Pravilnik).

Člankom 6. Pravilnika propisani su poslovni stručnog suradnika na sudu (u daljnjem tekstu: stručni suradnik) vezano za osiguranje prisutnosti maloljetnika i druge mjere.

Primijenjeno u praksi u postupku prema maloljetnom počinitelju prekršaja to bi značilo da bi stručni suradnik sudu (sucu) trebao dati procjenu kriminogenih rizičnih i zaštitnih čimbenika maloljetnika na osobnom, obiteljskom i školskom planu na osnovu kojih bi ovaj mogao odrediti mjere za osiguranje nazočnosti maloljetnika i uspješno provođenje prekršajnog postupka sukladno propisanom u članka 127. stavka 1. točke 3., 5. i 6. PZ (mjere opreza, uhićenje i zadržavanje), primjenu čl. 130., 132. i 134. (stavak 2. točka 2. i 3.) PZ.

Člankom 7. stavkom 1. i 2. Pravilnika propisana je uloga stručnog suradnika tijekom izricanja sankcija.

Primijenjeno u praksi prema maloljetnom počinitelju prekršaja stručni suradnik bi na zahtjev suca trebao izraditi stručnu procjenu i sintetizirano pisano

mišljenje s prijedlogom sankcije (članak 65. PZ), sudjelovati u raspravi gdje će konkretizirati mišljenje i prijedlog vodeći računa o podacima pribavljenim od nadležnog centra za socijalnu skrb koji se odnose na osobne i obiteljske prilike maloljetnog počinitelja prekršaja i tijek njegovog školovanja te o svim izmjenama koje su nastupile tijekom provođenja prekršajnog postupka.

Nadalje, ako se tijekom postupka prema maloljetnom počinitelju prekršaja utvrdi postojanje okolnosti koje se nepovoljno odražavaju na njegov rast, odgoj i obrazovanje u okviru obitelji ili sredine u kojoj živi stručni suradnik će, uz prethodnu obavijest sucu uočenim problemima i poteškoćama zbog kojih je potrebno poduzeti mjere zaštite prava i dobrobiti maloljetnika iz nadležnosti Zakona o socijalnoj skrbi, odnosno Obiteljskog zakona o tome obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb.

Postupak prema maloljetnim počiniteljima prekršaja propisan je u člancima 223. do 227. PZ. Ovdje osobito ukazujemo na ulogu stručnog suradnika u primjeni članka 226. PZ odnosno primjenu načela svrhovitosti (prikupljanje podataka o osobnim i obiteljskim prilikama te tijeku školovanja maloljetnog počinitelja prekršaja na osnovu kojih sud jedino i može donijeti takvu odluku uz uvažavanje počinjenog prekršaja).

Člankom 9. Pravilnika propisani su poslovi stručnog suradnika na sudu tijekom izvršavanja kaznenopravnih sankcija. Oni se na odgovarajući način primjenjuju na izvršavanje prekršajopravnih sankcija izrečenih maloljetnim počiniteljima prekršaja.

I zaključno, člankom 13. Pravilnika propisani su opći, stručni i administrativni poslovi stručnog suradnika.

VI. ZAKON O IZVRŠAVANJU SANKCIJA IZREČENIH MALOLJETNICIMA ZA KAZNENA DJELA I PREKRŠAJE

Člankom 1. stavkom 2. Zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (u daljnjem tekstu: ZISIM) propisano je izvršavanje sankcija koje su izrečene maloljetnicima u prekršajnom postupku i to odgojnih mjera, kazne maloljetničkog zatvora i zaštitnih mjera.

Stavkom 3. istog članka propisano je nadalje da se na izvršavanje ovih sankcija primjenjuju odredbe Zakona o sudovima za mladež, Zakona o socijalnoj skrbi, Zakona o izvršavanju kazne zatvora, Zakona o probaciji, Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama i drugi opći propisi, osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.

Člankom 4. ZISIM-a propisana je tajnost podataka, odnosno da podaci o maloljetniku i tijekom izvršavanja sankcija podliježu zaštiti prema propisima o zaštiti osobnih podataka i zaštiti tajnosti podataka, da je pristup podacima o maloljetniku i tijekom izvršavanja sankcija dopušten službenicima koji sudjeluju u izvršavanju sankcija i tijelima koja obavljaju nadzor, maloljetniku, roditeljima ili skrbniku, propisana je uskrata pristupa podacima koji su sadržanim u pojedinačnim stručnim mišljenjima i zapažanjima ovlaštenih službenih osoba kada je to u interesu svrhe izvršavanja sankcija i maloljetnika, da je potrebno odobrenje prekršajnog suda nadležnog za nadzor nad izvršavanjem sankcija radi objave tjeka izvršavanja sankcija te da se podaci za koje postoji odobrenje prekršajnog suda mogu objaviti, ali se pri tome ne smije navesti podatke koji bi ukazivali na identitet maloljetnika (primjerice ime i prezime maloljetnika, podaci o prebivalištu ili boravištu, fotografije maloljetnika i slično).

ZISIM-om su propisana temeljna načela izvršavanja sankcija kako u kaznenom tako i u prekršajnom postupku, a to su zaštita ljudskog dostojanstva (članak 5.), programiranje izvršavanja (članak 7.) i priprava za otpuštanje (članak 8.).

Nadalje, odredbom članka 9. ZISIM-a propisane su obveze prekršajnog suda vezano za početak izvršavanja odgojne mjere.

Poslove pozivanja i upućivanja maloljetnika na izvršavanje neke od pravomoćno izrečenih odgojnih mjera u prekršajnom postupku propisanih u članku 67. stavku 1. PZ, osim kazne (novčana kazna i maloljetnički zatvor) obavlja centar za socijalnu skrb nadležan prema mjestu prebivališta odnosno boravišta maloljetnika (članak 10. ZISIM-a).

Da bi se odgojna mjera odnosno kazna izrečena maloljetniku mogla izvršavati potrebno je izraditi pojedinačni program postupanja. U članku 13. ZISIM-a propisano je tko izrađuje i prati provedbu pojedinačnog programa postupanja za izvršavanje odgojne mjere odnosno kazne i njegov sadržaj. Sastavni dio ovog programa je i pružanje pomoći obitelji maloljetnika za vrijeme izvršavanja odgojne mjere i dok se on nalazi na izvršavanju kazne zatvora.

ZISIM-om je propisano i izvršavanje zaštitnih mjera izrečenih maloljetnim počiniteljima prekršaja (članak 58.). U stavku 6. ovoga članka propisano je da će se na njihovo izvršavanje na odgovarajući način primjenjivati odredbe Glave XII. ZISIM-a (Sigurnosne i zaštitne mjere). Napominjem da su vrste zaštitnih mjera propisane člankom 50. PZ te da je Zakonom o izmjenama i dopunama Prekršajnog zakona (Narodne novine 39/13) brisana zaštitna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja.

Glavom XIII. ZISIM-a propisano je izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora kao prekršajne sankcije.

Člankom 62. ZISIM-a propisano je da maloljetnika na izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora kao prekršajne sankcije upućuje prekršajni sud nadležan prema mjestu prebivališta odnosno boravišta maloljetnika. Nadalje, da se kazna maloljetničkog zatvora izrečena u prekršajnom postupku izvršava u specijaliziranom odjelu zatvora prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta maloljetnika i tijekom

izvršavanja maloljetniku treba biti osigurana stalna zdravstvena skrb i stručna psihosocijalna pomoć te boravak na zraku najmanje tri sata dnevno.

Maloljetnik koji izvršava kaznu zatvora treba biti smješten s drugim maloljetnicima, a u slučaju da u zatvoru nema drugih maloljetnika smjestit će ga se s punoljetnom osobom koja na njega neće štetno djelovati. Da bi takav smještaj mogao biti realiziran potrebno je odobrenje nadležnog prekršajnog suda koje će zatražiti upravitelj zatvora.

VII. PRAVILNIK O NAČINU PROVEDBE POJEDINAČNE PROCJENE ŽRTVE

Kao što je već prethodno navedeno odredbom članka 82. stavka 3. PZ-a propisano je da će se na odgovarajući način, primjereno svrsi prekršajnog postupka primjenjivati odredbe Zakona o kaznenom postupku.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine 70/17) propisan je novi članak 43.a. Njime je propisano provođenje pojedinačne procjene žrtve kaznenog djela radi utvrđivanja postojanja potrebe za primjenom posebnih mjera zaštita žrtve.

Ministar nadležan za poslove pravosuđa, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za unutarnje poslove sukladno propisanom u članku 43.a stavku 6. ZKP donio je Pravilnik o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve (u daljnjem tekstu: Pravilnik). Sastavni dio Pravilnika je Obrazac o provedenom postupku pojedinačne procjene potreba žrtve za zaštitom (u daljnjem tekstu: Obrazac).

Postupak pojedinačne procjene potreba žrtve za zaštitom dužna su provesti sva tijela prethodnog, kaznenog i prekršajnog postupka (policijski službenici, državni odvjetnici i suci) prilikom ispitivanja žrtve, počevši od izvida pa do pravomoćnog okončanja postupka na Obrascu koji je sastavi dio spisa predmeta.

OBRAZAC O PROVEDENOM POSTUPKU POJEDINAČNE PROCJENE POTREBA ŽRTVE ZA ZAŠTITOM

Naziv tijela _____,

u predmetu: _____, dana _____.

Provelo je pojedinačnu procjenu potreba za zaštitom žrtve

_____, _____,

(ime i prezime žrtve)

(datum rođenja)

_____
(OIB/odgovarajući identifikacijski podatak)

uz sudjelovanje žrtve

bez sudjelovanja žrtve

Nakon provedenog postupka je zaključeno:

NEMA POTREBE ZA PRIMJENOM POSEBNIH MJERA ZAŠTITE

UTVRĐENA JE POTREBA ZA PRIMJENOM POSEBNIH MJERA ZAŠTITE

(navesti kojih): _____

Provoditelj procjene: _____,

(ime i prezime)

_____

(potpis)

VIII. PRIMJERI I VJEŽBE

1. primjer

REPUBLIKA HRVATSKA

OPĆINSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO U -----

Broj: PP-DO-XX

PREKRŠAJNOM SUDU U -----

Na temelju članka 110. stavak 1. i 2. u svezi članka 160. stavak 1. Prekršajnog zakona podnosim

OPTUŽNI PRIJEDLOG

prema:

mlt. Ž. S., rođenog 7. kolovoza 2003. , učenika

da je:

dana 9. rujna 2019. godine, u 23,10 sati u Z., u parku na adresi Š. ulica 12, kod sebe držao jednu jednu PVC vrećicu ispunjenu cvjetnim vršcima konoplje tipa droga marihuana mase 6,74 grama koja u sebi sadrži više od 0,3% tetrahydrocannabinola (THC), a prema Popisu droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu droga (Narodne novine 13/19) tetrahydrocannabinol se na Popisu psihotropnih tvari i biljaka nalazi u Odjeljku I.

Maloljetnik je u parku zatečen po policijskim službenicima B. B. i V. L.

Prema nalog Općinskog državnog odvjetništva provedeno je toksikološko vještačenje oduzete materije i uz optužni prijedlog dostavljen je zapisnik o provedenom toksikološkom vještačenju Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“.

Kaznenu prijavu prema mlt. Ž. S. zbog kaznenog djela iz članka 190. stavka 2. Kaznenog zakona (KZ/11) rješenjem je odbacilo državno odvjetništvo (članak 70. stavak 1. Zakona o sudovima za mladež u vezi s člankom 206. stavkom 1. točkom 1. Zakona o kaznenom postupku).

Iz podataka o osobnim i obiteljskim prilikama mlt. Ž. S. prikupljenih tijekom prethodnog postupka proizlazi da odrasta u cjelovitoj obitelji, redovan je učenik srednje škole i izražava želju za nastavkom obrazovanja na nekom od fakulteta društvenog smjera. Do sada nije dolazio u sukob s zakonom niti su on i obitelj bili u tretmanu centra za socijalnu skrb. Slobodno vrijeme provodi u društvu vršnjaka, povremeno sklonih prekomjernom konzumiranju alkohola i eksperimentiranju sredstvima ovisnosti, najčešće na javnim površinama u kvartu u kojem živi.

Pitanja:

1. Kako glase zakonski opis i pravna kvalifikacija prekršaja?
2. Kolika je propisana kazna za fizičku osobu za počinjeni prekršaj?
3. Koga ćete pozvati na raspravu?
4. S obzirom na dostupne podatke o osobnim i obiteljskim prilikama mlt. i počinjeni prekršaj kakvu ćete odluku donijeti? Obrazložite svoju odluku.

5. Postoje li uvjeti za izricanje zaštitne mjere?

2. primjer

REPUBLIKA HRVATSKA

OPĆINSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO U -----

Broj: PP-DO-XX

OPĆINSKI SUD U ----- PREKRŠAJNI ODJEL

Na temelju članka 110. stavka 1. i 2. u svezi članka 160. stavka 1. Prekršajnog zakona (NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18), podnosim

OPTUŽNI PRIJEDLOG

prema: mlt. J. P., rođenom 25. siječnja 2002., sa završenom osnovnom školom, bez zanimanja i zaposlenja,

da je:

dana 7. siječnja 2020. oko 18,00 sati, u Z., u Z. ulici bb, u neposrednoj blizini benzinske postaje "INA", protivno odredbi članka 3. Zakona o suzbijanju zlouporabe droga, bez ovlaštenja nadležnog tijela kod sebe držao 110,67 grama droge marihuana s više od 0,3% THC upakirane u jednu prozirnu PVC vrećicu, a koja droga se nalazi na Popisu droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu opojnih droga (Narodne novine 13/19) na Popisu psihotropnih tvari i biljaka u Odjeljku I.

dakle, neovlašteno posjedovao drogu,

pa da je time počinio prekršaj iz članka 3. stavka 1. Zakona o suzbijanju zlouporabe droga, a kažnjivo po članku 54. stavku 3. Zakona o suzbijanju zlouporabe droge (NN broj 171/01, 87/02, 106/03, 141/04, 40/07, 169/09 i 84/11, 80/13, 39/19) u vezi s člankom 54. stavkom 1. točkom 1. istoga zakona.

Nadležno općinsko državno odvjetništvo koje je zaprimilo kaznenu prijavu prema mlt. J. P. zbog kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama iz članka 190. stavka 2. Kaznenog zakona (KZ/11) predložilo je na temelju članka 77. stavka 1. Zakona o sudovima za mladež sucu za mladež nadležnog općinskog suda provođenje psihijatrijskog vještačenja maloljetnika koje je ovaj nalogom odredio. Iz nalaza i mišljenja provedenog psihijatrijskog vještačenja mlt. J. P. proizlazi da je kod mlt. razvijena ovisnost o marihuani koju konzumira od svoje četrnaeste godine svakodnevno. Kratko vrijeme boravio je u komuni u Italiji.

Iz podataka o osobnim i obiteljskim prilikama mlt. J. P. proizlazi da je završio osnovnu školu i da je nakon dva pokušaja nastavka srednjoškolskog obrazovanja od istog odustao. Bez zanimanja je i zaposlenja. Sklon je skitnji i druženju s osobama asocijalnog ponašanja. Iz kuće otuđuje stvari i prodaje ih kako bi došao do novca za kupnju marihuane. Nije ustrajao u liječenju u komuni i odbija bilo kakvo daljnje liječenje.

Kaznena prijava odbačena je rješenjem nadležnog općinskog državnog odvjetništva na temelju članka 70. stavka 1. u vezi s člankom 206. stavkom 1. točkom 1. Zakona o kaznenom postupku.

Pitanja:

1. S obzirom na količinu marihuane s kojom je zatečen maloljetnik da li je odluka državnog odvjetnika da prema njemu podnese optužni prijedlog osnovana? Obrazložite svoje mišljenje.
2. Imajući u vidu konkretan slučaj što je "razgraničavajući" faktor za odluku kazneno djelo ili prekršaj?
3. Koju vrstu sankcije bi prema maloljetniku primijenili?
4. Što bi sve naveli u obrazloženju vaše odluke?
5. Postoje li uvjeti za primjenu zaštitne mjere iz članka 53. Prekršajnog zakona? Obrazložite.

3. primjer

REPUBLIKA HRVATSKA

OPĆINSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO U -----

BROJ: PP-DO-XX

OPĆINSKI SUD U -----

PREKRŠAJNI ODJEL

Na temelju članka 110. stavka 1. i 2. u svezi članka 160. stavka 1. Prekršajnog zakona, podnosim

OPTUŽNI PRIJEDLOG

prema: I. mlt. J. V., rođenom 22. rujna 2001. rođenog u R Njemačkoj, državljanina R Njemačke, učenika srednje škole,

II. mlt. S. H., rođene 28. ožujka 2002. u R Njemačkoj, državljanki R Njemačke, učenici srednje škole,

da su:

dana 06. srpnja 2019., u mjestu Povile, zatečeni kako I mlt. J. V. kod sebe drži 10,00 grama droge amfetamin pakirane u dvije PVC vrećice, 4,11 grama droge MDMA i 4,95 grama droge marihuana, a II mlt. S. H. kod sebe drži 5,64 grama droge amfetamin pakirane u dvije PVC vrećice, 17,23 grama droge marihuana i 2,09 grama droge MDMA, a koja se droga nalazi na Popisu droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu droga (Narodne novine 13/19) na Popisu psihotropnih tvari i biljaka u Odjeljku I. i 2.

d a k l e, neovlašteno posjedovali tvari koje su propisom proglašene drogom,

pa da su time svaki počinili prekršaj iz članka 3. stavak 1. i 2. Zakona o suzbijanju zlouporabe droge, kažnjivo po članku 54. stavak 3. u svezi stavka 1. točke 1. istog Zakona.

Općinsko državno odvjetništvo zaprimilo je 08. srpnja 2019. kaznenu prijava PU PG -----, Policijske postaje C., prema I mlt. J. V. i II mlt. S. H. zbog kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama iz članka 190. stavak 2. Kaznenog zakona (KZ/11). Ocjenom rezultata provedenih izvida nije utvrđeno, a posebice obzirom na količinu oduzete droge, da bi imenovani maloljetnici istu držali radi daljnje prodaje, zbog čega je kaznena prijava u odnosu na oba maloljetnika odbačena na temelju članka 70. stavka 1. Zakona o sudovima za mladež (ZSM) u vezi s člankom 206. stavkom 1. točkom 1. Zakona o kaznenom postupku (ZKP/08) rješenjem od 11. srpnja 2019.

Rezultati provedenih izvida međutim ukazivali su da su se u postupanju I i II mlt. ostvarila obilježja prekršaja iz članka 3. stavka 1. i 2. Zakona o suzbijanju zlouporabe droge.

Naime, premda su se oboje maloljetnika branila šutnjom, upravo količina oduzete droge koju su isti i držali kod sebe, ukazuje da se radi o drogi koja je dostatna za osobne potrebe.

Pitanja:

1. Koju vrstu postupka će sud provesti?
2. Hoće li o postupku obavijestiti nadležni centar socijalne skrbi?
3. Kako će utvrditi okolnosti relevantne za sankciju?

4. primjer

Maloljetna M. M. rođena 2005. godine u alkoholiziranom stanju pri koncentraciji alkohola u organizmu od 1,72 g/k nakon što ju je poočim Z.B. upitao tko ju je dovezao kući počela na istog vikati: „što te briga s kim ja idem ti mi nisi nitko i ništa niti ćeš mi ikad biti“, nakon čega je ušla u kuću gdje su bili njezina majka A. B. i braća

po majci I. B. rođen 2013. godine i P. B. rođen 2018. godine te vikala na očuha i majku: „Jebem vam mater, vi ste mi nitko i ništa“ što ih je jako uznemirilo, nakon čega se zaletjela prema očuhu te ga više puta udarila rukama po glavi i tijelu, otišla u kuhinju gdje je uzela kuhinjski nož.

Pitanja:

1. Je li maloljetna M. M. svojim ponašanjem ostvarila obilježja nekog od prekršaja, ako da, kojeg?
2. Koje radnje treba poduzeti sud nakon što je zaprimio optužni prijedlog i na temelju kojih zakonskih odredbi?
3. Koju vrstu postupka će voditi prema maloljetnici?
4. Hoće li prekršajni postupak voditi isključivo na temelju odredbi Prekršajnog zakona ili će primijeniti i odredbe nekog drugog zakona?

5. primjer

Maloljetni A. M. rođen 18. studenoga 2005. je u S. na ulici uputio K. B. riječi: „Što te boli kurac, koji kurac se ti miješaš što ti hoćeš,“ nakon čega ju je napao tako da ju je gurnuo objema rukama u području prsa govoreći joj: „Kurva“. K. B. je maloljetnika uhvatila za rukav, bacila ga na pod te ga objema rukama uhvatila ispod pazuha. Maloljetnik je dohvatio sprej za paljenje automobila (raspršivač sa mješavinom goriva koji služi za pomoć pri paljenju motora na automobilu) te je sprejom poprskao K.B. po licu i glavi.

Pitanja:

1. Je li maloljetnik ostvario zakonsko obilježje nekog od prekršaja?
2. Koje radnje će provesti sud nakon zaprimanja optužnog prijedloga?
3. Koju vrstu postupka će voditi?
4. Koje okolnosti će utvrditi kako bi donio pravilnu odluku o sankciji o utvrdi odgovornost maloljetnika?

6. primjer

Maloljetni M. R. rođen 5. lipnja 2003. je dana 7. lipnja 2020. u Z. u ulici H.B. zatečen u posjedu 103 g droge marihuane, a tijekom sudskog postupka dostavio je potvrdu na Njemačkom jeziku o svom zaposlenju bez konkretnih podataka o visini primanja. Sud je prema maloljetniku primijenio članak 226. PZ/07.

Pitanja:

1. Je li maloljetnik ostvario konstitutivne elemente nekog od prekršaja?
2. Koju vrstu prekršajnog postupka sud provesti?
3. Koje radnje će sud provesti nakon zaprimanja optužnog prijedloga?
4. Koje dokaze će sud provoditi te u odnosu na koje odlučne činjenice?
5. Koje okolnosti sud treba utvrditi da bi mogao primijeniti članak 226. PZ/07?

7. primjer

Maloljetnik L. T. rođen 3. svibnja 2003. Dana 5. rujna 2020. je zajedno sa još trojicom mladića I. J. (1994.) J. B. (2000.) i L. K. (2000.) na igralištu nogometnog kluba Jadran gdje se održavala nogometna utakmica između nogometnog kluba Jadran iz P. i nogometnog kluba „Junak“ iz S. u alkoholiziranom stanju pri koncentraciji alkohola u organizmu 1, 66 g/kg, I.J. 0,70 g/kg, J.B. 1,20 g/kg i L.K. 1,50 g/kg kod ulaza na tribinu izazvao nered na športskom natjecanju gdje su fizički napali redare A. J. i D. M. gurajući ih rukama i tijelom te ih potom verbalno vrijeđali vičući „jebem vam majku pušite kurac“.

Pitanja:

1. Je li maloljetnik ostvario zakonsko obilježje nekog od prekršaja, ako je kojeg? Precizirajte i obrazložite.
2. Hoće li prvostupanjski sud provesti jedinstveni prekršajni postupak ili čaj razdvojiti postupak prema maloljetnom počinitelju prekršaja?
3. Koje okolnosti će utvrđivati u odnosu na maloljetnog počinitelja?

4. Je li maloljetnik ostvario zakonsko obilježje jednog ili više prekršaja?

8. primjer

Maloljetnoj I. K. (2004.) je pravomoćnom presudom Općinskog prekršajnog suda u Z. izrečena zaštitna mjera obaveznog psihosocijalnog tretmana u trajanju od 6 mjeseci zbog prekršaja iz članka 22. stavka 1. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Međutim, maloljetnica nije postupila po izrečenoj zaštitnoj mjeri odnosno nije se podvrgnula psihosocijalnom tretmanu u domu „D“.

Pitanja:

1. Je li ostvarila zakonsko obilježje nekog od prekršaja iz zakon zaštiti od nasilja u obitelji ili iz nekog drugog zakona?
2. Koje odlučne činjenice trebaju biti navedene u izreci, kako bi glasio činjenični opis izreke?

IX. LITERATURA

1. Konvencija o pravima djeteta (Narodne novine- Međunarodni ugovori 12/93.)
2. Direktiva 2016/800/EU Europskog parlamenta i vijeća od 11. svibnja 2016.o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima (Sl. L. 132, 21. 5. 2016.)
3. Prekršajni zakon (Narodne novine 107/07., 39/13., 157/13., 110/15., 70/17., **118/18.**)
4. Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 126/19.)
5. Zakon o sudovima za mladež (Narodne novine 84/11., 143/12., 148/13., 56/15., **126/19.**)
6. Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (Narodne novine 133/12.)
7. Pravilnik o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima (Narodne novine 22/13.)
8. Pravilnik o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve (Narodne novine 106/17.)
9. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine 70/17., 126/19., 84/21.)
10. Zakon o suzbijanju zlouporabe droga (Narodne novine 107/01., 87/02., 163/03., 141/04., 40/07., 149/09., 84/11., 80/13., 39/19.)
11. Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (Narodne novine 117/03., 71/06., 43/09., 34/11.)
12. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira (Narodne novine 41/77., 47/89., 55/89., 5/90. - službeni pročišćeni tekst, "Službeni list SFRJ" br. 83/89., Narodne novine 47/90., 55/91., 29/94.)
13. Prekršajni zakon- komentar, sudska praksa (Dušević & Kršovnik d. o.o., Rijeka)- str.-118, 451-460